

LUCSFĂRUL

Anul VIII.

Nr. 3.

Sibiu, 1 Febr. 1909.

*
Abonament:

Austro-Ungaria:	România:
1 an . . . 12 cor.	1 an . . . 16 cor.
Ed. de lux 20 "	Ed. de lux 25 "
6 luni . . . 6 "	6 luni . . . 8 "
Ed. de lux 10 "	Ed. de lux 13 "

Ediția pentru preoți, invățători și studenți: 1 an 8 cor., în România și în Străinătate: 1 an 14 cor.

SUMARUL.

A. B.	Episcopul Ioan Popasu.	I. Enescu	Pastel (poezie).
Octavian Goga .	Sonet (poezie).	Aron Cotruș	Cântece (poezie).
I. Agârbiceanu .	Frăsinica (novelă).	Dări de seamă: Al. Cazaban: Chipuri și suflete.	
D. Marcu . . .	Imn Soarelui (poezie).	— Deprise de oraș. (O.C.T.)	
Victor Eftimiu .	Cântec vechi (poezie).	M. Sadoveanu: O istorie de	
Ioan Adam . . .	Poeme în proză: Floarea soarelui . . .	demult. (A. C.)	
I. U. Soricu . .	Pierde-vară (poezie).	Cronică: Artă națională. Wildenbruch.	
* * *	Pagini străine: Edgar Allan Poe (1809—1909). Inimă trădoare.	Conferințele și seratele Asociației.	

Ilustrațiuni: Episcopul Ioan Popasu. Femeie din Poiana (Sibiu). Tânără din Săcădate (Sibiu). Călușeri din Gura-Râului. Port din Poiana-Sibiului (1870). Vedere din România: Pe malul Jiului. Edgar Allan Poe (1809—1909). Tâmplă de biserică (Caracal) de dl arhitect Clavel.

ABONAMENT:

Austria-Ungaria:

1 an	12 cor.	Ed. de lux	20 cor.
6 luni	6 "	" " "	10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	25 cor.
6 luni	8 "	" " "	13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt să se facă în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt să se trimit la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

În editura Librăriei W. Krafft au apărut:

Amicul Poporului

calendar pe anul 1909

întocmit de I. Popovici,

conținând o bogată parte literară de cuprins instructiv și distractiv, cum și portretele lui Simeon Bărnuțiu, Andrei Bar. de Șaguna, Ciprian Porumbescu, George Barițiu, Iacob Mureșan, Dr. Aurel Mureșan, Andrei Bârseanu, Duiliu Zamfirescu, N. Gane și alte o mulțime de ilustrații de actualitate.

Prețul 70 fil., cu porto 80 fil.

Ambele calendare, pe lângă partea calendaristică, poștă și telegraf, conțin **Consemnatarea târgurilor revidată exact**, care într'un aranjament ușor de orientat cuprinde singuraticele târguri de vîte și târguri de marfă .

Posnașul

calendar umoristic pe anul 1909

redactat de bineapreciatul umorist

Ermil Borcia,

cuprinzând o bogată materie umoristică, între care de remarcat este poezia „Cârfan la Paris“ de Ermil Borcia, cu cinci desenuri de Florian Mureșan, cum și o mulțime de alte ilustrații hazlii insotite de glume cuvîncioase.

Prețul 60 fil., cu porto 70 fil.

Bobârnaci și Bazaconii

este cea mai nouă lucrare de gen umoristic al lui Ermil Borcia.

Această elegantă broșură, cu o copertă desenată de **Florian Mureșan**, se estinde pe 64 pagini și are o mulțime de glume potrivite, isvorâte dintr-un spirit satiric fin, care provoacă risul dar nu supără și din contră înveselește și inviorează. Dată fiind lipsa simță de literatură umoristică la noi, broșura Bobârnaci și Bazaconii credem că este bine și la timp venită.

Prețul 80 fil., cu porto 90 fil.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNA

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârsnanu, Z. Bârsan. G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicianu, I. U. Soricu, Caton Theodorian.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este opriță.

Episcopul Ioan Popasu.

Deodată cu amintirea nemuritorului Andreiu Șaguna s'a serbat Sâmbătă în 20 Decembrie v. 1908 atât în Brașov, cât și în Bănat, aducerea aminte a episcopului de odinioară al

Caransebeșului Ioan Popasu. Si cu tot dreptul, deoarece Popasu a fost unul dintre colaboratorii cei mai vrednici ai marelui Arhiepiscop și Mitropolit în munca uriașă pentru desrobirea și ridicarea neamului și a bisericei. Popasu este un reprezentant tipic al inimioasei generații dela 1848 și numele lui trebuie rostit împreună cu al celor mai vrednici bărbăți ai neamului nostru.

Născut în a. 1808 în Brașov, ca fiul unui mic comerciant venit din România, Popasu s'a bucurat de o creștere din cele mai îngrijite. El a cercetat, pe rând, școala elementară românească și grecească din Brașov, apoi gimnaziul luteran din Brașov și cel catolic din Sibiu, mai târziu liceul catolic din Cluj, unde termină cursul filozofic, și, în fine, hotărându-se pentru cariera preoțească, se înscrisese la facultatea teologică din Viena, unde făcuse frumoase studii

timp de 4 ani de zile, fiind primit ca alumn al convictului împărătesc.

Întors acasă în Ardeal, Popasu funcționă câtăva vreme ca secretar al episcopului Vasile Moga, care în a. 1837 îl sfînți mai întâi ca diacon și apoi ca preot necăsătorit. În anul următor el fă ales și întărit paroh la biserică Sf. Nicolae din Brașov și, după câteva luni, fă numit protopop al tractului întâiul al Brașovului.

Ca paroh și protopop în Brașov, desvoltă fericitul Ioan Popasu, timp de 27 ani, cea mai binecuvântată activitate. Bărbat cult și înțelept, cu înțelegere plăcută și cu manierele cele mai alese, înzestrat în același timp cu un talent oratoric deosebit, Popasu cucerî în scurtă vreme inimile conaționalilor săi din Brașov și din împrejurime, aşa încât el se bucură între dânsii de cea mai mare stimă și încredere.

Increderea aceasta deosebită o folosi Popasu pentru ridicarea morală și culturală a Românilor brașoveni. Alături de George Bariț, Popasu se strădui din toate puterile pentru

înaintarea învățământului la obștea românească, în fruntea căreia se află.

În urma silințelor lui neobosită școala poporala de lângă biserică Sf. Nicolae din Scheiu, care mai nainte numai vegetă, se prefaçă în scurtă vreme într-o școală primară bine întocmită, cu 4 învățători. Tot Popasu fù acela, care îndemnă pe parohienii din cetate, dela biserică sf. Adormiri și pe cei dela biserică Sf. Nicolae, să dea mâna unii cu alții și astfel cu puteri unite să susțină o școală primară de nădejde, provăzută cu toate cele trebuincioase.

După potolirea mișcărilor politice din anii 1848 și 1849, la care luă însuș parte activă, Popasu urmă mai departe, cu o energie și mai încordată, lucrarea sa de luminare și ridicare a poporului prin școală. Nu eră comună în protopopiatul său, care să fie lipsită de acest mijloc de căpetenie de învățătură. Până și pentru Țiganii din suburbii Blumăna, dela intrarea în Brașov, deschide vrednicul protopop o școală poporala. Și multe din școalele din protopopiatul lui Popasu erau în adevăr școale de model.

Ceeace încoronează însă opera școlară, săvârșită în Brașov de nemuritorul Ioan Popasu, și ceeace îi asigură pentru totdeauna un titlu de recunoaștere din partea Românilor brașoveni, este gimnaziul român ridicat în acest oraș sub conducerea lui.

Popasu este acela, care a conceput mai întâi ideea înființării unei școli mai înalte pe seama Românilor de legea răsăriteană din Ardeal, el a știut încălzì prin căldura inimile sale inimile Românilor din Brașov și din împrejurime pentru înfăptuirea acestei idei; la chemarea lui caldă și la exemplul lui de jertfire pentru binele obștesc Românilor brașoveni și din Țara Bârsei adunară mijloacele de lipsă, cu cari în câțiva ani de zile se ridică „Ierusalimul românesc“, acea falnică clădire, ce se înalță la intrarea în suburbii Scheiului, unde se adăpostesc astăzi școalele secundare române din Brașov, cari au înălțat numele Românilor brașoveni și cari vor vesti pentru toate timpurile numele lui Ioan Popasu.

Natural, că asemenea fapte trebuiau să facă cunoscut și prețuit numele autorului lor în

toate părțile locuite de Români. Și în adevăr, Popasu se și socotia cu drept cuvânt între cei mai distinși bărbați ai noștri de pe la mijlocul veacului trecut și ca o podoabă a bisericiei românești. Aceasta se poate vedea și din modul cum îl apreciază marele scriitor Alexandru Odobescu, care îl văzuse și-l auzise vorbind la adunarea generală a „Asociației transilvane“, ținută în Brașov în anul 1862. „Glasul sonor și simpatic al oratorului“, zice Odobescu în darea sa de seamă publicată în „Revista română“, „emoționea și inspirarea, ce erau zugrăvite pe fața lui, înțelesul adânc și pătrunzător al cuvintelor sale deșteptără în inimile întregului auditoriu o explozie de entuziasm. Strigătul adesea repetit de: să trăiască! care înlocuește la Români de peste munci căzăcescul nostru Hurra! niciodată nu răsună cu o mai vie încocare. În adevăr, Românii din Ardeal posedă în protopopul Popasu unul din acei preoți exemplari, cari în fapte și în simțiri au știut a se identifica cu adevăratul caracter al păstorului creștin.“

Acela însă, care știa prețui mai bine însușirile nobile și vrednicia lui Ioan Popasu eră marele Mitropolit Andrei Șaguna, care se întâlnise în repetite rânduri în gânduri și în nizuințe cu vrednicul său protopop și care luase sub ocrotirea sa opera începută de acesta.

Drept semn de recunoaștere, Șaguna îl ridică în a. 1864 la rangul de Arhimandrit, iar în anul următor, când avea să se înaugeze noua dieceză română a Caransebeșului, tot dânsul îl recomandă Coroanei să fie numit episcop al acestei dieceze, recomandare care și fù urmată fără întârziere.

La Caransebeș Popasu desvoltă aceeași rodnică lucrare ca și în Brașov.

În timpul de aproape 25 de ani (1865—1889), cât păstori această dieceză, Popasu îi detine o organizare de model, înființă un institut teologic și pedagogic, înmulțit numărul școalelor poporale și înălțat sentimentul național, apăsat atâtă vreme sub stăpânirea bisericească a Sârbilor. Și la Caransebeș ca și la Brașov, Popasu nu trăia pentru sine, ci pentru binele și fericirea turmei păstorite de dâna

sul. El nu știă, ce însemnează adunarea de averi, ci venitele sale, de multeori până la ultimul filer, le întrebuiță spre binele obștesc.

Nu este de mirare, deci, că și la Caransebeș Popasu se bucură de aceleași simpatii, de aceeași încredere nemărginită, ca și în orașul său natal. Și în anul 1887, când bătrânlul, acum aproape octogenarul episcop, își serbă aniversarea a cincizecea a preoției sale, Brașovenii și cei dela Caransebeș se întreceau unii pe alții în sărbătorirea bărbatului încărunțit în merite.

„Cincizeci de ani au trecut“, zic Românii brașoveni în adresa trimisă cu această ocazie, „de când prevederea dumnezească Te-a trimis în mijlocul nostru; cincizeci de ani Tu ai fost păzitor neadormit la altarul dumnezeesc și campion neînfrânt al vieții și al culturii românești“.... „Pătrunse sunt inimile noastre, iubitul nostru părinte, până în adâncul lor, de recunoștință ce-Ți datorăm pentru bunătățile cele mari, ce ni le-ai făcut, câtă vreme am fost părtași de fericirea de a Te avea în fruntea noastră. — Răsplătească-Ți cerul acestei bunătăți înzestrân-

du-Te încă cu multe zile pline de tot binele și de toată fericirea! — Noi din parte-ne Te încredințăm, că numele Tău se va rosti totdeauna cu iubire și recunoștință în mijlocul nostru, și-Ți făgăduim că înțeleapta și neobosită Ta lucrare o vom avea pururea ca model înaintea ochilor noștri.“

Și ca un simbol al bărbatului harnic și plin de viață până la adânci bătrânețe, ei plantară la intrarea bisericei Sf. Nicolae „bradul lui Popasu“.

Bradul trăiește și se face tot mai înalt și mai vâjos, vrednicul bătrân, însă, urmând nestrămutatele legi ale firei, închise în curând ochii pentru totdeauna, în ziua de 5/17 Februarie 1889.

Îată, cine a fost bărbatul născut în a. 1808 în aceeași zi cu Șaguna și sărbătorit în 20 Decembrie v. 1908 în Brașov și în Bănat deodată cu el.

Dea Dumnezeu, ca la cârma bisericilor noastre să stea încă mulți arhierei ca Șaguna și Popasu!

Brașov, ziua de Anul-Nou 1909.

A. B.

Sonet.

Cuprinde-mă la sănul tău, natură!

Mi-e inimă, sărmana, oștenită.

— La tine fuge mintea pocăită

Și te slăvește păcătoasa gură.

Incinsă e pădurea adormită

De-amurgul bland c'o cingătoare sură:

Eu în desisul foilor de mură

Imi plâng viața prea curând trăită.

Covoarele de frunză 'nrourată

Par un șirag de mii de patrafire,

Ce cad încet pe fruntea 'ngândurată.

Eu stau supus și gem în spovedire:

— „Tu n'ai atâtea frunze niciodată

Câte greșeli a mea păcătuire!“...

Octavian Goga.

înaintarea învățământului la obștea românească, în fruntea căreia se află.

În urma silințelor lui neobosită școala poporala de lângă biserică Sf. Nicolae din Scheiu, care mai nainte numai vegetă, se prefaçă în scurtă vreme într-o școală primară bine întocmită, cu 4 învățători. Tot Popasu fău acela, care îndemnă pe parohienii din cetate, dela biserică sf. Adormiri și pe cei dela biserică Sf. Nicolae, să dea mâna unii cu alții și astfel cu puteri unite să susțină o școală primară de nădejde, provăzută cu toate cele trebuincioase.

După potolirea mișcărilor politice din anii 1848 și 1849, la care luă însuș parte activă, Popasu urmă mai departe, cu o energie și mai încordată, lucrarea sa de luminare și ridicare a poporului prin școală. Nu eră comună în protopopiatul său, care să fie lipsită de acest mijloc de căpetenie de învățătură. Până și pentru Țigani din suburbii Blumăna, dela intrarea în Brașov, deschide vrednicul protopop o școală poporala. Și multe din școalele din protopopiatul lui Popasu erau în adevăr școale de model.

Ceeace încoronează însă opera școlară, săvârșită în Brașov de nemuritorul Ioan Popasu, și ceeace îi asigură pentru totdeauna un titlu de recunoștință din partea Românilor brașoveni, este gimnaziul român ridicat în acest oraș sub conducerea lui.

Popasu este acela, care a conceput mai întâi ideea înființării unei școli mai înalte pe seama Românilor de legea răsăriteană din Ardeal, el a știut încălză prin căldura inimile sale inimile Românilor din Brașov și din împrejurime pentru înfăptuirea acestei idei; la chemarea lui caldă și la exemplul lui de jertfire pentru binele obștesc Români brașoveni și din Țara Bârsei adunată mijloacele de lipsă, cu cari în câțiva ani de zile se ridică „Ierusalimul românesc“, acea falnică clădire, ce se înalță la intrarea în suburbii Scheiului, unde se adăpostesc astăzi școalele secundare române din Brașov, cari au înălțat numele Românilor brașoveni și cari vor vesti pentru toate timpurile numele lui Ioan Popasu.

Natural, că asemenea fapte trebuiau să facă cunoscut și prețuit numele autorului lor în

toate părțile locuite de Români. Și în adevăr, Popasu se și socotia cu drept cuvânt între cei mai distinși bărbați ai noștri de pe la mijlocul veacului trecut și ca o podoabă a bisericei românești. Aceasta se poate vedea și din modul cum îl apreciază marele scriitor Alexandru Odobescu, care îl văzuse și-l au zise vorbind la adunarea generală a „Asociației transilvane“, ținută în Brașov în anul 1862. „Glasul sonor și simpatic al oratorului“, zice Odobescu în darea sa de seamă publicată în „Revista română“, „emoționea și inspirarea, ce erau zugrăvite pe fața lui, înțelesul adânc și pătrunzător al cuvintelor sale deșteptării în inimile întregului auditoriu o explozie de entuziasm. Strigătul adesea repetit de: să trăiască! care înlocuește la Români de peste munți căzăcescul nostru Hurra! niciodată nu răsună cu o mai vie încocare. În adevăr, Români din Ardeal posedă în protopopul Popasu unul din acei preoți exemplari, cari în fapte și în simțiri au știut a se identifică cu adevăratul caracter al păstorului creștin.“

Acela însă, care știa prețul mai bine însușirile nobile și vrednicia lui Ioan Popasu era marele Mitropolit Andrei Șaguna, care se întâlnise în repetite rânduri în gânduri și în nizuințe cu vrednicul său protopop și care luase sub ocrotirea sa opera începută de acesta.

Drept semn de recunoștință, Șaguna îl ridică în a. 1864 la rangul de Arhimandrit, iar în anul următor, când avea să se înagineze noua dieceză română a Caransebeșului, tot dânsul îl recomandă Coroanei să fie numit episcop al acestei dieceze, recomandare care și fă urmată fără întârziere.

La Caransebeș Popasu desvoltă aceeași rodnica lucrare ca și în Brașov.

În timpul de aproape 25 de ani (1865—1889), cât păstori această dieceză, Popasu îi detine o organizare de model, înființă un institut teologic și pedagogic, înmulțit numărul școalelor poporale și înălțat sentimentul național, apăsat atâtă vreme sub stăpânirea bisericească a Sârbilor. Și la Caransebeș ca și la Brașov, Popasu nu trăia pentru sine, ci pentru binele și fericirea turmei păstorite de dâna-

sul. El nu știă, ce însemnează adunarea de averi, ci venitele sale, de multeori până la ultimul filer, le întrebuință spre binele obștesc.

Nu este de mirare, deci, că și la Caransebeș Popasu se bucură de aceleași simpatii, de aceeașă incredere nemărginită, ca și în orașul său natal. Și în anul 1887, când bâtrânul, acum aproape octogenarul episcop, își serbă aniversarea a cincizecea a preoției sale, Brașovenii și cei dela Caransebeș se întreceau unii pe alții în sărbătorirea bărbatului încăruntit în merite.

„Cincizeci de ani au trecut“, zic Români brașoveni în adresa trimisă cu această ocazie, „de când prevederea dumnezească Te-a trimis în mijlocul nostru; cincizeci de ani Tu ai fost păzitor neadormit la altarul dumnezeesc și campion neînfrânt al vieții și al culturii românești“.... „Pătrunse sunt inimile noastre, iubitul nostru părinte, până în adâncul lor, de recunoștință ce-Ți datorăm pentru bunătățile cele mari, ce ni le-ai făcut, câtă vreme am fost părtași de fericirea de a Te avea în fruntea noastră.— Răsplătească-Ți cerul acestei bunătăți înzestrân-

du-Te încă cu multe zile pline de tot binele și de toată fericirea! — Noi din parte-ne Te încredințăm, că numele Tău se va rosti totdeauna cu iubire și recunoștință în mijlocul nostru, și-Ți făgăduim că înțeleapta și neobosita Ta lucrare o vom avea pururea ca model înaintea ochilor noștri.“

Și ca un simbol al bărbatului harnic și plin de viață până la adânci bâtrânețe, ei plantară la intrarea bisericei Sf. Nicolae „bradul lui Popasu“.

Bradul trăiește și se face tot mai înalt și mai vâjos, vrednicul bâtrân, însă, urmând nestrămutatele legi ale firei, închise în curând ochii pentru totdeauna, în ziua de 5/17 Februarie 1889.

Lată, cine a fost bărbatul născut în a. 1808 în aceeașă zi cu Șaguna și sărbătorit în 20 Decembrie v. 1908 în Brașov și în Bănat deodată cu el.

Dea Dumnezeu, ca la cărma bisericilor noastre să stea încă mulți arhierei ca Șaguna și Popasu!

Brașov, ziua de Anul-Nou 1909.

A. B.

Sonet.

Cuprinde-mă la sănul tău, natură!
Mi-e inimă, sărmana, ostenită.
— La tine fuge mintea pocăită
Și te slăvește păcătoasa gură.

Incinsă e pădurea adormită
De-amurgul bland c'o cingătoare sură:
Eu în desîșul foilor de mură
Imi plâng viața prea curând trăită.

Covoarele de frunză 'nrourată
Par un şirag de mii de patrafire,
Ce cad încet pe fruntea 'ngândurată.

Eu stau supus și gem în spovedire:
— „Tu n'ai atâtea frunze niciodată
Câte greșeli a mea păcătuire!“...

Octavian Goga.

Frăsinica.

Vorbeam de conștiință. Imblătirăm noi multe verzi și uscate, dar, ca tot omul care bea puțin, ajunserăm în urmă să filozofăm. Unii credeau că, peste tot, conștiință nu există, cel puțin în chipul acela cum o înțelege legea creștină, ca o mustrare a sufletului. Mai puțini o credeau, dar toți aveam nedumeriri mari asupra acestei taine.

Un doctor Tânăr, care nu-și prea băteă capul

cu legile sufletului, ascultă răzimat de speteaza scaunului, și, după ce încetă discuția, zise:

„Ceva trebuie să fie, căci iată ce mi s'a întâmplat mie. Au trecut de-a-tunci opt ani. E un lucru de nimic ce mă neliniștește acum și totdeauna, de-

Femeie din Poiana (Sibiu).

câteori îmi aduc aminte. Și totuș mă face uneori să nu pot dormi. Mi-am dat cel din urmă examen, expediasem o telegramă tatii, și ieșii să mă plimb puțin. Eră o vremie de toamnă mohorită, sură ca plumbul, și suflă un vânt aspru. Oricât eram de înfierbântat, în urma reușitei, mă răcorisem în grabă. Cafenelele găseau de oameni, berăriile par că te chiemau. O putere neînțeleasă mă siliă să intru, dar gândul că cei din urmă bani i-am dat pe telegramă mă ținea că legat în vântul de-afară. Și cum treceam pe-o stradă laterală, pustie, iată că zăresc înaintea mea un vâj bătrân. Mergea plecat, măcinând repede din picioarele slabе. Bătrânul își scoase din buzunarul paltonului batista ori mănușile și 'n aceeaș clipă auzii un „țiiig“ prelung pe asfalt. Așa un sunet subțire, cald, înviorător totodată, n'am mai

auzit. M'am oprit îndată, ca și când mi-ar fi ologit picioarele. Bătrânul trecuse, nu se mai zăreă. Am mai așteptat puțin. Apoi încet, pândind în toate părțile, m'am apropiat de locul unde sunase ceva pe asfalt. Mă plecai ghemuit și luai coroana, căci o coroană scăpase din buzunarul bătrânlui. Vr'o cățiva pași am mers fără să mă gândesc. Dar la o cotitură, unde-mi răsări iar păgubașul în cale, mă copleși deodată un simțământ de umilire, de rușine, de înfrângere. Mă hotărîi grabnic să-l ajung, să-i dau coroana. Dar când eram aproape de el, pașii îmi slăbiră. Tocmai aci luminau ferestrile unei cafenele. De-i dau coroana ori trebuie să rămân în frig, ori să merg acasă să mă culc nemâncat. Și pe când mă gândiam aşa, bătrânul intră în cafenea. Acum simțământul de mai nainte mă cuprinse din nou. Dar eră peste puțină să merg după el să-i dau banul între atâția oameni.

„Și în seara aceea, într'un birt, am cinat pe coroana bătrânlui. Acum să-mi spuneți voi, e mare păcat acesta, de nu-mi mai dă pace?“

Doctorul își bău paharul și se răzimă iarăș de speteaza scaunului. Păreă, într'adevăr, foarte abătut, aproape zdrobit. Prietenii începură să-și spună părerile.

„Ce păcat să fie, ce-i o coroană?“

— Eu cred că neliniștea ta vine mai mult din conștiință înjosirii, decât din a păcatului.

— Ba nu, asta-i o amintire mai altfel decât toate celelalte din viața ta de student, de aceea n'o poți uită.

— S'auzim ce zice părintele?

— Da, da. Aici el e mai tare, să-l auzim pe părintele.“

Părintele era un camarad de-al nostru, și-i ziceam aşa și nu Todorescu cum îl chiemă, se vede pentrucă era vorba de suflet.

„Eu am să vă spun un principiu, — zise acesta — care poate să fie dupăcum îl luăți. Ori din religie, ori din filozofie, ori din cunoașterea sufletului omenesc. Adeca un principiu de psihologie cum l-ar numi unul dintre voi. Închipuiți-vă sufletul omenesc ca un punct de lumină și căldură, din care țîșnesc nenumărate raze, foarte fine, foarte simțitoare

Toate razele acestea arată câteun drum, — drumul unui simțământ. Dacă ai umblat tu întreg, dacă te-ai lăsat dus de multeori pe drumul cutării raze-simțământ, raza aceasta își pierde fineța și tremurarea, drumul se tocește, se îngroașe, ori mai bine se bătătoreste, și tu te trezești că ești aplicat ori spre o virtute, ori spre o patimă. Dar niciodată nu te mai întrebi pentru ce faci cutare bine sau cutare rău. Dacă, însă, după o rază de acestea te-ai luat o singură dată, ori de mai puține ori, raza își păstrează sensibilitatea, și tu totdeauna te întrebi de ce-ai făcut cutare rău, ori pentru ce nu ai făcut cutare bine. Cu alte cuvinte, frate doctore, fiindcă ai furat o singură dată în viață, greșala aceasta n'ò mai uiți, pecând dacă numai de zece ori ai fi repetat, faptul desigur nu te-ar mai neliniști, cum de pildă nu vă mai neliniștesc pe voi toți — adause privindu-ne — măruntele „păcate ale tinereții“ cum le numește lumea.“

Toți îi dădurăm dreptate lui Todorescu, și cum mai băurăm, eram gata să intrăm în discuții mai adânci, dacă nu se ridică unul — Gheorghe Nemeș — care-l ascultase pe părintele cu mare atenție:

„Să mă ierți, frate Todorescu, dar nu pot încuviința vorbele tale din urmă. Ziceai că nu ne mai neliniștesc pe nici unul dintre noi aşa numitele păcate ale tinerețelor.

Pe mine chiar un astfel de păcat mă neliniștește. Ascultați povestea acestui păcat. Poate o s'o aflați nevinovată, și să vă mirați și voi pentru ce mă urmărește și acum.“

Ne strânserăm mai tare în jurul mesei și, după ce încchinăram din vinul roșu, George Nemeș începuse:

„După ce-mi făcusem examenul din urmă, am primit învitaterea unui prieten să petrec vara la părinții lui, afară la țară. Îmi spunea că o să avem o mulțime de distrações, cu vânătul, cu trăsura, la călărit, excursii. Spunea că au regiuni minunate și m'asigură că mie cu deosebire are să-mi placă foarte mult. Ce nu mi-a spus, dar ce știam eu, era că avea și o soră, fată mare.

Când ne-am coborât la gara din urmă și ne-am urcat în trăsura ce sclipea până și în spitele roșilor, am înțeles îndată belșugul în care-a trăit prietenul meu în timpul învăță-

turii prin diferite orașe. Si deodată ochii mi-au rămas pe vestimentele mele cam roase, iar gândul îmi cercetă cu deamănumul ce amar mai aveam în pachetul ce luasem cu mine. Si deodată ceva m'a strâns de gât, am înghițit în sec, și-mi venea să mă dau jos din trăsura. Cum voiu fi eu primit într-o casă, care are o trăsura aşa de elegantă? Dar trăsura zbură în trapul spulberat al cailor, lanurile bogate fugeau în urma noastră, în apropierea drumului, iar în depărtări se învârteau lin și totuș amețitor. În mai puțin de un sfert de ceas am

sosit. La poartă, caii băteau neastămpărați, până veni un om să deschidă. Si înainte de-a intră, în portița vecină se ivi o fetișcană, neprivită cu ochii mari, plini de mirare, apoi când o ză-

rirăm și noi, ca o șopârlă se strecură în curtea mică, îngrădită cu gard de nule. Nu știi, strecuratu-să ceva orbitor din ochii ei, în clipa când a fugit, dar mie mi s'a pus ca un văl peste ochi și abia am găsit scara dela trăsura.

Părinții prietenului ne așteptau, și cred că le-am făcut o impresie din cele mai rele, căci aşa stângaciu ca atunci n'am fost în toată viața mea. Si tot aşa în casă, în fața domnișoarei Aurora. Îmi era dintr-o dată silă de vorbă, silă de mâncare, îmi era greu de toată lumea. Cred că de nu mă scutea titlul de doctor, — azi-mâne advocat — a doua zi aş fi trebuit să-mi iau tălpășița. Căci, aşa ca 'ntr'o depărtare, auziam complimentele ce și le făceau ai căsii:

„Bravo, Virgile, tu să știi că ai să faci carieră strălucită — zicea tatăl.

Tărancă din Săcădate (Sibiu).

— Ce bine arăți. Uită ești om în toată puterea! spunea mama.

— Ce tăietură frumoasă au hainele tale, Virgil! zicea aproape suspinând domnișoara Aurora. Și eu stam ca mutul. Eu care ar fi trebuit să împart laudele cu nemiluita. Nici de trăsură, nici de casa minunat aranjată, nici de curtea plină de parcuri, de nimic n'am pomenit un singur cuvânt.

Sosisem Sâmbătă sara, și Duminecă a trebuit să mergem cu toți la biserică. Stăpânul căsii nici n'a vrut să audă scuzele lui Virgil că suntem zdrobiți de drum. Avea el se vede

ambițiile lui, între cari și asta una, să-i vadă satul fiziorul venit din oraș.

În bisericuța de lemn, cu boltitura plină de zugrăveli înfiorătoare, în fundul de tămâie ce se înălță domol, în cantecele duioase, trăgănuite a doină,

Călușeri din Gura-Râului.

mă simții deodată copleșit de amintiri. O căldură bună, ușoară îmi învăluia ființa întreagă, și-mi pără că zăresc scaunul de lângă părete unde sta tata și colțul din tinda întunecoasă a femeilor unde îngenunchia mama, în bisericuța dela noi din sat. Multă vreme am stat așa cu gândul dus, înfiorându-mă de câteori tușea găzduitorul meu, se vede ca să atragă atenția oamenilor asupra noastră, a domnilor străini. Îmi facea rău tusa aceea, mai ales pentrucă îmi părea prefăcută.

Când a ieșit popa să facă vohodul m'am deșteptat și, deodată, cum priveam prin biserică peste capetele creștinilor, am trăsărit. Din tinda femeilor de unde stau fetele — înapoi — doi ochi mari, curați ca lacrima, mă priveau. Și-a fost cu neputință să-mi întorc privirile, deși aș fi vrut, căci simțeam cum mi se lasă peste ochi acelaș val de umbră,

ca acolo înaintea porții lui Virgil. Era fetișcana din vecini. Așa ceva eu nu mai văzusem. Nici nu știam să-mi dau seama de-s ochi omenești cei ce mă privesc, sau de-s intruparea unui dor ori a unui vis. Și nu știau cum am ieșit din biserică cu Virgil și cu ceialalți, dar afară zării fata înaintea noastră. Păreă că anume merge încet ca să fie în apropierea noastră. Și nu știau de mi să-părut ori nu, dar simțeam că este ceva în aer, ceva nespus de dulce, ceva adormitor și totuș care-mi da par că o putere nemărginită. Și simțiam că acest farmec îl răspândește ființa ei, că mireazma era mai dulce cu cât ne apropiam mai mult de ea. Merserăm mult așa și eu simțiam cum îmi pieră sângele din față, cum păleam pe fiecare clipă. Și, când am trecut pe lângă ea, fata a privit în pământ, și era albă ca ceară.

Negreșit nu stau bine cu nervii, mă gândeam. Altfel ar fi peste putință să mă impresionez așa de tare. Mai ales că nici nu puteam să știu de-i frumoasă ori ba, căci eu numai ochii îi cunoșteam până acum, și nici aceia, ci mai mult farmecul ce pătrundează din ei. Vrând să mă limpezesc cu orice preț, îl întreb pe Virgil.

„Cine-i fetița asta pe lângă care-am trecut?

— Fata lui Todoruț. Ni-e vecină.

— Frăsinica, dle Nemeș! zise bătrânul. Nu știi dta cine-i Frăsinica? și începuse să râdă cu hohot. Nu știau de cine-a râș: de numele fetei ori de mine, că mă interesez de ea.

Domnișoara Aurora ținu să-mi dea și dansă deslușiri:

„Pare ca o sfântă, dar s'o vezi numai la joc. Sunt și între țărancé femei cochete.“

Da, adevărat grăise domnișoara Aurora. Acum am aflat cel dintâi cuvânt ce i se potrivește Frăsinică! Într'adevăr păreă o sfântă.

N'am mai vorbit mult pânăcasă. După prânz, domnișoara ne-a cântat la pian. Nu-mi pot da seama, de-a cântat ea rău, ori eu n'o puteam asculta. Dar tonuri mai falșe, melodii mai stridente nici când n'au ieșit din mașinaria vr'unui clavir.

Când mi-a făcut Virgil propunerea să mergem să vedem jocul, am gândit că mă înăduș. Ne-am îmbrăcat în grabă și am plecat.

Când am ajuns, Frăsinica se 'nvârtiă ca o adiere, ca o umbră de ușoară, aproape nemişcată.

Dar față nu-i mai eră palidă. Obrajii îi înfloriseră ca doi trandafiri tineri, obrajii rotunzi și gingeși. Iar ochii îi luminau acum. Ce lumină, Dumnezeule! O văpaie de diamant negru, o văpaie vie, poate că însaș viață. Nu ne-a văzut. Eram în apropierea ei și nu ne vedea. Cred că nici pe ficioarul cu care jucă nu-l vedea. Văzut-ați vr'odată un lăutar bun, un țigan, care-și adoarme capul pe vioară și — pe când arcușul joacă — numai din când în când își deschide pleoapele, și 'n ochii lui ce par că dorm nu știi de-s lacrimi ori văpăi de lumină și căldură? Apoi aşa ceva eră cu Frăsinica.

„Asta înseamnă să joci cu patimă — zise Virgil. Cutremurat că băgat și el de seamă, adăugai:

— Cu patimă da și cu sfîntenie. Mie mi se pare că pentru fata asta-i un lucru sfânt jocul.

— O, nu numai jocul! S'o auzi cântând, s'o vezi lucrând. E ceva deosebit în tot ce face. De aceea tinerii se și cam feresc de ea.

— Și pentru ce să se ferească?

— Nu știu. Se zice că dela o vreme se tem de ea. Poți să vezi și tu că nu-i o fată ca celealte! „ Și, pe când vorbiam aşa, ne aşezărăm pe-o laviță. În seninul Duminecii aceleia de Cuptor, sufletul meu, pe care de mult nu-l mai simțisem, mi se trezí deodată. Și începù să privească mirat în jur, să privească nesațios, să se ridice în înălțimi amețitoare și să se coboare tot mai înviorat, aducând tot mai multă viață în mine, cel uscat de multă zdroabă a învățăturii. Îl simțiam — sufletul — cum se bucură, îi simțiam lăcomia de viață. Și sufletul trezit a început să înțeleagă. Și mai întâi a aflat o armonie, care m'a făcut să tremur de bucurie. Armonia eră aceasta: Pentru văzduhul acesta curat, pentru bolta aceasta senină, pentru viață bogată a câmpilor nimic nu-i mai potrivit, nimic nu poate să încadreze mai bine aceasta fire, decât Frăsinica.

Muzica zicea mereu și Frăsinica eră neobosită. Ne-a văzut în urmă pe mine și pe Virgil, închise ochii puțin, apoi jucă mai departe.

Și să fi ținut până dimineața petrecerea sătenilor, nu m'aș fi mișcat de pe laviță. Mă simțiam ca într'un cerc vrăjit, o mireasmă deosebită îmi mângăia par că nu numai miroșul, ci toate simțurile. Și întâia dată în viață mea am început să mă simt eu însuș mai puțin decât un fir de nisip.

Admiram pe Frăsinica.

La spartul jocului, Virgil i-a spus nu știi ce. Fata nu știu ce i-a răspuns. Nu cutezam să privesc, dar prin pleoapele lăsate simțiam cum mă pătrunde văpaia ochilor ei.

La câteva zile, într'o seară cu lună, cinam cu ușa deschisă. Îmi pără deodată că aerul începe să învie, să se parfumeze, și-am deslușit cum se ridică, din apropiere de undeva, un cântec ușor, care se împrăștia ca o mireasmă în văzduh.

După cină mă strecurai afară. Cântecul trăia încă. Și îndată

ce-am fost mai aproape de el îmi părea că nu-l mai aud. Mă gândiam la Frăsinica. Și mi-o închipuiam, în împrăștiarea sufletească ce mă cuprinsese, că e o ființă care nu poate să fie de pe pământ. Gândindu-mă la ea îmi venia în minte o păsăruică, cu aripioare ușoare, cu două piciorușe delicate, cu un cioc micuț, curat.

Ce să vă mai spun? Cât am stat la prietenul Virgil am trăit un vis, căci o viață aşa frumoasă nu poate să fie. Mă deșteptam numai când cântă domnișoara Aurora la pian. La prânz, la cină, la vânăt, nu-mi prea dam seama de mine. Eram învăluit de-o taină, care nu știu cum m'a cuprins. Eram în față unui mister, cum nu aflasem în tot ce cetisem ori trăisem până atunci. Îmi venia căteodată să mă închipui pe mine însu-mi, ca o ființă mai înaltă decât omul. Ajunsesem aproape

Port din Poiana-Sibiului
(1870).

să nu mă mai cunosc. Și taina aceasta creșteă în jurul meu, se făcea tot mai nepătrunsă, tot mai dulce, cu fiecare privire a Frăsinicăi, cu fiecare cântec nou al ei.

Și n'am vorbit o singură dată cu ea. Nu simțiam nici lipsa aceasta, nici să m'apropiu de ea. Nici n'ăș fi cutezat, aşa mă simțiam în fața ei de mic, de neînsemnat.

Căsenii însă, mai ales femeile, băgară repede de seamă. Spuneau de multeori, că prea des iese Frăsinica la portiță, că prea mult cântă serile acasă și nu mai merge în șezătoare ca altădată. Eu ascultam cuvintele acestea ca și când ar fi fost rostite de-o mașinărie, nu de gură omenească. Și, pentru astfel de împunsături pe cari nu le simțeam, nici nu m'ăș fi gândit să plec dacă nu se îmbolnăvea tata.

Seara, înainte de plecare, mă pierduse iar prin tufișurile curții. Frăsinica cântă. Dar era ceva în cântecul ei acum, ceva din ultimul tremur al pasării atinsă de glonț. Și acel ceva mi se grămădeau în inimă ca o povară nemărginită. M'am așezat pe-un scaun, și nici n'am băgat de seamă când s'a sfârșit cântecul. Deodată o mână ușoară mi se așeză pe umăr. Frăsinica era lângă mine. Mi s'a părut că s'a surpat ceva în mine, mă împetruie de frică să nu mă pierd. Și n'am putut să încep eu vorba. — Intr'un târziu, oftând, fata zise:

„Știi că pleci mâne, dle Gheorghe, și am vrut să-mi iau rămas bun dela D-ta. Cred că nu te superi.“ Și privi la mine. Ah, voi nici închipui nu vă puteți cum m'a privit.

Dar eu tot n'am zis nimic. Fata, în așteptarea unui cuvânt, s'a cutremurat deodată, s'a aplimat ușoară asupra mea și m'a sărutat. Apoi a pierit ca o arătare.

Acum înțelegeam de ce li-e frică la feciori de Frăsinica. O groază rece mă stăpânia și pe mine și abia într'un târziu putui merge în casă. Era aşa de frumoasă Frăsinica, aşa de gingăse, aşa de sfântă, încât toată ființa mi-a încremenit, și m'a cuprins frică mare, ca la vederea unei frumșetă neînchipuite a firei. Nici o simțire nu mi-a mai zvâncnit până fost în apropierea mea, și sărutul ei îmi pără rece ca ghiața.

Și dimineața am plecat. Și abia pe drum mi-am dat seamă că fata aceea a simțit tot ce s'a petrecut în mine de când am văzut-o mai întâi, a simțit slăbiciunea mea. Și acum vedeam că m'am despărțit de această ființă ce mi-a pătruns în suflet și i-a fost milă de mine, m'am despărțit fără să-i spun o vorbă.

La vî'o doi ani m'am abătut iarăș pe la Virgil. Venisem cu soția să facem vizite. Și-atunci, pe uliță, am văzut-o pe Frăsinica. Aducea o cofă de apă, și cât m'a zărit a pus cofa jos, și m'a urmărit mult cu ochii, apoi văzui că se apleacă și-si zbicește lacrimile cu șorțul alb. Auzii că-i măritată, dar că-i tare nenorocită. Cu bărbatul nu vorbește câte trei zile, și se ceartă, adeca el o ceartă mereu.

Înțelegeam acum că femeia aceea mă iubise. Dar spuneți-mi voi, sunt eu de vină pentru nenorocirea ei? Eu am stat vecinic departe de ea, o admiram din depărtare, și nici nu puteam crede ca ea să mă iubească. Și totuș, când îmi aduc aminte cum și-a uscat lacrimile în șorțul alb, când știu că nu trăește bine cu bărbatul, mă înghimpe mereu ceva amar. — Spuneți dar voi, pentru ce mă mustă conștiința pentru întâmplările astea din trecut? Căci la mine nici un păcat n'a fost?“

Gheorge Nemeș întrebă, dar nu-i răspunse nimeni, nici părintele. Cu toții ne gândeau la căte-o astfel de licărire de lumină din trecutul nostru. Licărire care ni s'a arătat pe-o clipă două, descoperindu-ne tot rostul vieții, și care apoi a dispărut ca să nu ne mai lumineze niciodată.

Intr'un târziu zise preotul: „Aici nu-i vorbă nici de păcat, nici de mustrarea conștiinței. Aici e vorba că ți-ai scăpat din mână fericirea, și asta te neliniștește.“

I. Agârbiceanu.

Imn Soarelui.

Din astă lumi pierdute 'n intuneric,
Anevoieioase, mici și făr' o cale,
Din țările 'nghețate și urite
Și dela cel mai palid dintre oameni —
Mărite Soare, ce 'ncununi pe toate
Și toate te 'ncunun! — pe-o rază caldă,
Primește glasul meu sărac și rece,
Tălmăcitor al unui gând nevârstnic!

N'am cântec nou pe struna-mi umilită,
Nici scară n'am să-ji ispitesc înaltul,
Primește ce-am turnat cu prisosință:
Un vis intunecat și-o viață 'ngustă,
Tărătoare între cer și Geia,
Un suflet chinuit ce-ar vrea deapururi
Să fie plin de tine Soare-al zilei —
Ca inima de 'ndrăgostiri ascuns!

Mărite zeu, cu plete lungi de aur,
Părinte-al muzelor, intoarce-ți față!
Tu care răstignești o 'ntreagă vreme
Pe crucea zilelor însângerată,
Tu ce prăsești pământului puterea,
Renăscător al florilor și-al vieții,
Tu care bei oceanul când ți-e sete,
Căldura când ți-e frig, mărite Phoebus,
Ce chemi din mărunteaie 'ntreaga fire —
Indreaptă-ți ochii cătră cel ce suie!

... Tu care te-ai născut din Zevs și Leto,
Care-ai răpus pe Pyton uriașul,
Care-ai păscut Admeticile turme
Pe locul unde-apoi crescuse Troia,
Tu care-ai plâns cu flori înlácrimate
Când moarțea-ți depărtă pe Hyacinthus,
Care pe Daphne-ai prefăcut-o 'n arbor
Nevrând iubirea-i să-ji impărtășască,
Părinte al luminii și-al naturii!;
Tu care dai torrente de-armonie
Poetilor, 'nălțându-le cântarea,
Și muzicei dumnezeiască aripă;
Tu care 'n mintea celor ce dumică
Tările naturii și viața —
Cum apa-și limpezește 'n curs torrentul —
Sădești a viitorului ursătă;
Tu care țeși și schimbi cămașa vremii,
Ce deapenzi zilele pe ghemul morții,
Legându-le 'ntre ele, cum se leagă
Pe 'ntinderea de ape, val de valuri;
Tu care 'nozi de timp gândirea noastră,
Ce-ai semănat nemărginirii, stele,
Pământurilor, viață și visării
Icoane zămislite din lumină! —
Senine-Apollo, vecinic tu te-arătă
Adâncului din sufletele noastre!
Și fii pe marea gândurilor negre
Ca marinilor, Steaua Polară;
Pe ceru 'ntunecat și greu al vieții
Fii Prometheul timpurilor, vecinic!

Tu las' nebunii ca să râdă, Soare!
Pe regi să urce, pe femei să nașcă,
Popoarelor tu lasă-le credință —
Dar nu lăsă strein de tine, cerul!

Tu ale tale dai din ale tale!
Urmând povăta-ți bună de părinte,
Ca un copil te-ascultă 'n drum pământul,
De mii de ani cărarea ta o bate,
În față ta 'ngenunche și se pleacă
Și trupul lui pătat de-atâtea patimi
Din geana ta cerșește îndurare.

Biruitor te-arătă vecinic, Soare!
Și din genuina veacurilor triste,
Din măduva adâncurilor toate,
Coboară viață florilor și lumii!
Adu mereu, din depărtări, lumina!
Din ape și văzduhuri, armonie!
Din ceruri și pământuri, prinde pacea
Și adu-ne-o Apollo, dimineață!...
Tu cărturarilor ce spun c'adâncul
Și flacările tale-au prins răceală,
Ertare 'ngândurată le coboară:
Căci Crist e Crist prin el și prin iertare,
Prin lăudarea urii și-a durerii,
Prin năzuința-i totdeauna nouă —
Un înțeles neprihănăit al vieții —
Prin dragostea-i de oameni și de ceruri!

Cu brațul tău cuprinde-acum pământul —
O mamă ce-și înlăntue copilul,
Un țărmur mărginindu-și sfânta mare —
Tu strânge-ți și ridică-ți cătră tine!
Coboară tu, ca să se 'nalje lumea
Și iadul să tresalte la cuvântu-ți!
Și marea 'nalje-și sănul la lumina-ți!
Și morții să se 'nalje din mormânturi!
Căci numai astfel, tu, în veci doritul
Puteă-vei să răscumperi și să 'nlături
Ingheteul lacom ce și-a 'ntins domnia
În suflete și 'n răslește gânduri,
Pe 'ntinderea senin' a lumii noastre!...
Rodirea și semințele-s în tine!
Viețile și moartea-s ale tale!
Și stelele și cerul te ridică!
Și marea și pământul te slăvește! —
Chematule de vremuri și de umbre!

.....

Copii plăpânzi ai cerului și-ai Geei,
Fecioare 'mbujorate și senine,
Locuitori smintiți ai celui Marte
Invrăjbitor de suflete și gânduri,
Voi cântăreți ce 'n stranele naturii
'Nălțați iubirii immuri nesfârșite:
Poetilor cu flori în loc de inimi,
Cu visuri ce-amăgesc în loc de suflet,
Gânguritoare paseri, flori și ape,

Pustiuri nesfârșite și sărace,
Intinderi rodnice și voi prăpastii,
Munți falnici și voi vânturi călătoare,
Tu aier slab și totuș plin de sevă,
Voi frunze și tu iarbă din poiene,
Voi fiarele desisușului din codrii,
Voi oameni ce muriți și totuș credeți

In viitoare 'mpărații nebune
Și 'n vieți fără sfârșit și fără moarte, —
'Nălțați cântări adânci, cuminți, de slavă,
Fierbinte rugi și pământene glasuri —
Pe-altarul cărui veacuri se jertfiră
Și-a cărui legi le preamăreau Brahmanii:
Cerescului și vecinicului Soare!

D. Marcu.

Cântec vechiu...

O, ea nu-i atât de castă cum o crezi, poete, tu,
Nici atâta de frumoasă adorată nu e, nu!...

Când vorbești de ochii dânselui sufletul întreg își arde:
Ochi ca ea? Nu, n'are nimeni... nu-i aşa că n'are, barde?

Mâini mai albe și mai blânde nicăirea n'ai găsit,
Mădărirea ei n'o are nici Elena cea din mit...

Nu-i aşa că glasul dânselui e mai cald și e mai lin
Decât murmurul pădurei și-al isvoarelor suspin?

Ai voi să-i faci din stele un colan strălucitor
Ca să cumperi fericirea unei clipe de amor...

Te iubește mult... La tine veșnic gândurile-i vin...
Ce frumoasă e când plângi și cum râde de senin!

Nimeni nu-i iubit ca tine de-o minune mai cerească,
Nimeni n'a iubit ca tine... (Nici n'avea ce să iubească!)

Fruntea ei de se 'ntristează numai tu ești vinovat:
Nu cumva ai supărat-o? I-a trecut? Te-o fi ierat?!

Amintirea ei te doare când o știi că îi-e departe:
Dar când treci cu ea alături de ce faci și stai deoparte?

Vă mustați... vorbiți de alții, parcă n'ați fi numai voi,
Când aveți atât de multe să vă spuneți amândoi!...

O, să nu regreti, poete, c'ai uitat cumva să-i spui
Că mai dragă decât fie nu e dânsa nimănu...

Căci ea nu-i atât de castă cum o crezi, poete, tu,
Nici nu te iubește-atâta căt vei fi iubind-o, nu!...

De ce vrei numai cu stele în colan strălucitor
Să-ji răscumperi fericirea unei clipe de amor?

Lasă stelele pe ceruri și statuiele 'n altare,
Nu chiemă din morți pe Cresus; prețul tău va fi mai mare:

Fericirea ta de-acuma nu colanul azuriu, —
Salba lacrămilor tale va plăti-o mai târziu!...

Victor Eftimiu.

Poeme în proză.

Floarea soarelui...

În fundul grădinei noastre creșteau, pe vremea copilăriei mele, rânduri frumoase de floarea soarelui. — Pe atunci par că plouă mai la vreme și grădina noastră era îngrijită cum trebuie, căci trăiau părinții și noi feciorii nu ne desprinsem încă de pe lângă casă.

Primăvara, ne duceam în fundul grădinei, ca să vedem dacă răsărit floarea soarelui. — N-o semănă nimeni, căci cădeau destule semințe de cu toamnă, pentru că să nu se mai poarte și această grijă.

De departe vedeam cum floarea soarelui puseziă în șiruri verzui și-și clătină primele frunze cărnoase și grele, deasupra pământului jilav încă de mustul omătului.

Începutul acesta de vegetație era ca o prevestire de belșug și sănătate pentru casa noastră, — iar noi, copiii, par că ne și vedeam cu roatele de semințe, abia ducându-le sub suori...

În rândurile acelea fragezi de floarea soarelui intră apoi cineva cu sapa, de răriă firele și le mușuroia.

Mie-mi era însă milă de tulpinele tăiate și întrebam atunci pe tata:

„De ce nu le iași pe toate să crească?

— Pentru că și Dumnezeu rărește pe oameni cu coasa morții, pentru că cei rămași să trăiască mai în voie...“

E drept că după câteva zile, când ne duceam în fundul grădinei, găsim floarea soarelui mai săltată și cu frunzele mai verzi. Sub firele alese și clătinate de boare se vedeau, ofilitate, suratele lor cele tăiate la săpat, căzute în neregulă peste mușuroaie, unele ascunse chiar mai de tot sub țărină.

„Ce triste și palide sunt firele moarte!

— Din moartea unora înfloresc viața și bucuria altora...“

Cu cât treceau zilele și se măria căldura, cu atât creșteă și floarea soarelui. Rândurile de frunze se încălcăau unele după altele, ca niște talere întinse, pe când vrejul din mijloc se asvârlează în sus sprinten și fraged, desnodând din vîrf foi proaspete. Fiecare des-

facere de frunză e un popas în înălțarea cătră lumină, iar mijlocul verde se ridică printre ele, ca pe niște tronuri puse unul peste altul, pregătite ca de pe ele să se poată privi soarele.

Tocmai sus de tot, în vîrf, când floarea soarelui va fi crescut deasupra tururor celorlalte semănături din grădină, de mai să se ieie la întrecere cu copaci, — văzându-se

Vedere din România: Pe malul Jiului.

ajunsă în lumină, se oprește legănată de zefir și-și face găteală de nuntă, ca să se lege cu soarele.

Floarea soarelui își rotunjește față îngândurată și se îmbrobodește în beteală de aur, cercând să urmărească cu privirile pe soarele cel veșnic...

Brazdele noastre împodobite de floarea soarelui au ajuns adevărate aleie de miere. În căldura verei, zimziesc albinele venite dela prisacă și ajută amărul florilor, pentru că să fure dulceață pentru oameni.

În pragul toamnei, biata floarea soarelui, îmbătrânită și amăgită, își frângă mijlocul strâns, încercându-se tot să se mai întoarcă după soare, până când se usucă cu totul și atunci încremenește ca frântă, pleacă ochii în pământ și plângă zadarnic petale galbene. Din lacrimile ei se coc roade scumpe.

Când toamna e târzie, floarea soarelui, care a obosit urmărand soarele, stă acum înfiptă și moartă, bănanăind discurile de semințe,

ca niște pumni enormi încărcați, cari dăruiesc pământului și oamenilor de jos belșug...

Și povestea floarei soarelui a urmat, aceeași, mulți ani...

Vremile se schimbă și cu ele se prefac și oamenii. — Bătrâni au murit, noi ceilalți ne-am împrăștiat în lume, iar în casa noastră, cu grădina cea îngrijită odată, stau acum niște străini...

Azi m'am întors să-mi revăd locurile copilăriei.

Cât de sărace și părăginite mi se par toate, în sfârșitul acesta de toamnă târzie!...

Străinii cari stau în casa noastră nu m'au cunoscut cine sunt.

„Oameni buni, aici au stat al de-ai noștri...

— Se poate, străine, dar vezi că acum ședem noi...“

M'am dus să văd grădina cea săpată de tata; — dar pomii erau tăiați și gardurile dărâmate. În fund rămăsesese câteva răsaduri încircuite de floarea soarelui. Pe semne că s'a tras semânța din an în an, ca să-și țină viața până azi.

Nu mai erau înalte vrejurile ca altădată, ci abia dacă ajunsese în câteva rânduri de

frunze. Înflorise mai mult ca să se poată oprî odată din încercarea zădarnică de a se mai ridică.

M'am plecat și-am desfăcut câteva coroane de flori, ca să le văd semințele. Coroanele acestea triste însă, se strânsese ca niște ciuperci uscate, ascunzându-se cu rușine, ca să nu se vadă că au înflorit, dar n'au rodit...

După câteva încercări de-acestea, am ridicat capul obosit și am privit împrejur cu durere:

„S'a sfârșit oare cu neamul lor?“

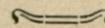
La urmă dau cu ochii de un răsad săltat și cu înfățișarea mai statornică. M'am apropiat mișcat, plecându-mă ca după ultimul răspuns. Am desfăcut coroana strânsă și uscată și, în peria de flori trecute, am descoperit o semânță plină, ascunsă și păstrată acolo, cu sgârcenia și îndărătnicia rasei care nu vrea să moară...

Am tresărit ca de-o speranță îndepărtată și mi-am zis cu durere:

„Cine știe, dacă nu pot înflori și speranțele...“

Și atunci mi-am adus aminte de credința și tăria cu care părinții munciau grădina noastră...

Ioan Adam.

Pierde-vară.

Aici e cald și e lumină,
In vale-i umbră, dacă vreu,
In juru-mi codri verzi suspină,
Prietenii sufletului meu.
Cântarea lor de farmec plină
Brăzdata frunte-mi însenină,
De mă cunosc pe mine eu.

Și toată firea 'n juru-mi cântă,
Cucernic brațele înfind,
Pământu 'ntreg, în haina-i sfântă
In brațe-ăș vrea ca să-l cuprind.
In purpur norii se 'nvestmântă,
In val de foc ei se frâmântă
Și 'n zbor nebun se sling, s'aprind.

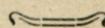
Eu înțeleg a lor cântare,
Știu șoapta vântului turbat,
Adâncul tainelor din zare
In pieptul meu l-am adunat.
Furtunile răsvrăitoare
Și plânsul valului de mare
Un dor în suflet mi-a lăsat.

Mi-i dragă muzica cerească
A stropilor veniji din nori,
Când apele purced să crească
De 'nneacă văile cu flori.
Cei răi încep să mă hulească
Și cântecul să-mi ponegrească, —
Ii știu, și-am râs de-atâtea ori.

Dar de-mi desgrop a mea comoară
Ascunsă 'n sufletul înfrânt,
Atâta glorie ușoară
Voi spulberă ca prafu 'n vânt
Și laurul, ce înconjoară
Atâtea gânduri ce-au să moară,
Ușor cadea-va la pământ.

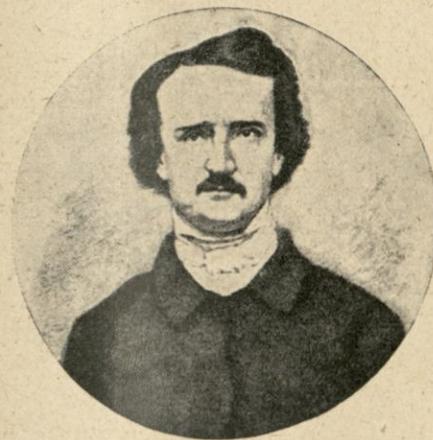
Ah, munjii mă cunosc mai bine
Decât o lume de nebuni,
Pe fruntea lor, ei, ca și mine,
Din nori și-au țimbletit cununi
Și râd de frăznetul ce vine,
Și nu vor fruntea să-și încline!
Ah, munji-s frajii mei cei buni!...

I. U. Soriceu.

Pagini străine.

Edgar Allan Poe (1809—1909).

Edgar Allan Poe (cit. Pō) s'a născut la 19 Ianuarie 1809 în Boston. Rămas orfan de copil, a fost adoptat de negustorul Allan, care i-a făcut educația în Anglia și în Richmond (Virginia), unde s'a distins prin alese însușiri intelectuale. Fără invoirea tatălui său adoptiv face o călătorie prin Europa, cu gând să lupte în armata grecească împotriva Turcilor. Întors acasă, la 1827, află că maică-sa adoptivă, care-l iubise atât de mult, a murit. Se hotărăște să intre într-o academie militară, de unde a fost dat afară din cauza insubordonării. Tatăl său adoptiv se însoară cu o femeie Tânără, care-i dăruia mai mulți copii. În urma unor conflicte cu Allan, acesta îl desmoșteni și astfel îl săli să-și câștige singur pâinea de toate zilele cu scrisul. Activitatea literară și-a început-o la vîrstă de 14 ani, când într-o poezie cântă pe frumoasa Elcnă. La vîrstă de 18 ani publică primul volum de poezii „Tamerlane și alte versuri” (1827). După doi ani urmă al doilea volum, „Al Araaf, Tamerlane și poeme mai mici”, cari erau scrise sub influența lui Moore și Byron. La intervenirea prietenilor săi ajunse redactor la o foaie literară în Richmond. Se însoară cu vară-sa și câțiva ani lucrează cu sărăguină, scriind nuvele și critici. Acești ani sunt cei mai senini din viața lui. Cu gândul să câștige mai mult se duce la New-York, unde însă avă parte de o soarte tot mai grea. Nevastă-sa se înbolnăvește și, după lungi suferințe, moare de tuberculoză la 1847. Fiind silit să scrie critici, își facă o mulțime de dușmani, cari îl amărită toată viața. Dela o vreme, ca să poată munci, începă să bea, și acest vițiu îl duse în mormânt. La 7 Octombrie 1849 moare într-un spital din Baltimore. — Dintre volumele lui mai amintim „Povestiri fantastice” (1840), „Proză romantică” (1843), „Corbul și alte poeme” (1845), „Eureka, poem în proză” (1848). Acest din urmă volum cuprinde cea mai însemnată lucrare a lui.

Geniul lui Poe a fost recunoscut în toată strălucirea lui, abia după moartea sa, când au apărut mai multe ediții ale operilor sale. Astăzi e socotit ca unul dintre cei mai mari scriitori ai Americii. Creațunea lui artistică este rezultatul unei stări sufletești excepționale. În sufletul lui se luptă instinctele distrugătoare ale crimei, ale nebuniei și ale pornirilor urite împotriva rațiunii normale și a orânduielii. Lupta dintre bine și rău a dat naștere aproape la toate scrierile lui. Cele mai îndrăznețe fantazii, cele mai curioase paradoxe, cele mai mari orgii ale anarchiei intelectuale și cele mai perverse stări sufletești își găsesc o expresie artistică în Poe. Esteticianii îl socotesc ca pe unul dintre cei mai mari reprezentanți ai artei romantice. Feliul lui de a scrie se poate vedea din nuvela de mai jos, care e una dintre cele mai caracteristice.

Inimă trădătoare.

E adevărat! Eram nervos, îngrozitor de nervos în vremea aceea și mai sunt și acum; dar de ce-aș fi nebun? Boala îmi ascuțise simțurile, dar nu mi le nimicise și nici nu mi le tocise. Mai ales auzul, mi se făcuse extraordinar de excitabil și fin. Auziam tot ce se petrece în cer și pe pământ; uneori chiar și lucruri cari se petrecea în iad. Cum aş putea să fiu, aşadară, nebun? Ascultați numai cât de cuminte și de linștit voi și să vă povestesc întreg cursul întâmplării.

Nu pot să spun, la dreptul, când mi-a răsărit gândul acela în minte pentru întiașădată, dar îndată ce mi-a venit, m'a urmărit ziua și noaptea. Nu aveam nici un scop mai lămurit. Nu m'a îndemnat nici ura, căci îl jublam pe bătrânul acela. Nu mă atinsese

niciodată, nu mă jignise niciodată nici măcar cu o vorbă. Nu m'au ispiti nici banii lui, — dar cred că ochiul lui mă întărătă. Da, asta trebuie să fi fost! Un ochiu îi semănă anume cu ochiul de uliu, eră de culoare albăstrie spălăcită, cu o pieleță pe deasupra. De căteori mă privia cu acest ochiu, par că simțiam cum îmi îngheță sângele în vine; și astfel în sufletul meu s'a înrădăcinat, încetul cu încetul, hotărârea de a omorî pe acest bătrân numai și numai ca să scap, pentru totdeauna, de ochiul acela.

Iată pentru ce sunt socotit acum drept nebun! Nebunii, însă, lucrează fără premeditație, — și să mă fi văzut pe mine! Cât de sistematic am procedat, — cu câtă precauție, cu câtă cumpăneală și prefăcătorie mi-am săvârșit planul! Niciodată nu fusesem mai prietenos cu bătrânu ca în cursul să-

tămâni încă înainte de a-l omori. Noapte de noapte, cătră miezul nopții, mă furișam până la ușa lui, puneam mâna pe cheie și o deschideam, — Doamne, cât de fără zgromot și cât de încetișor! — Și când ușa era îndeajuns deschisă, ca să-mi pot vârbi capul prin crepătură, scoteam un felinar încis de toate părțile, încât nu putea să străbată din el nici cea mai slabă rază de lumină, — și-apoi îmi vâram capul mai înlăuntru. O, dacă m'ar fi zărit cineva în momentele aceleia, cu siguranță ar fi râs, văzând cu câtă precauție și îscusință mi-l vâram și cu câtă șiretenie și grije procedam. Îmi vâram capul prin crepătură, încetișor, încetișor de tot ca să nu-l deștept din somn. Îmi trebui să un ceas întreg până îmi vâram capul atâtă încât să-l pot vedea întins în patul lui. Ce, oare un nebun ar fi avut atâtă răbdare? Și-apoi, după ce reușiam să ajung cu capul în odaie, deschideam felinarul încetișor — o, cât de încetișor, ce nespus de fără zgromot, — ca nu cumva să scârție. Îl deschideam, însă, numai atâtă, încât o singură rază de lumină să poată cădeă asupra ochiului de uliu...

Și aşa am făcut șapte nopți de-a rândul, tocmai la miezul nopții; dar în fiecare noapte găsim ochiul încis și astfel nu puteam să-mi duc planul în îndeplinire, pentru că nu bătrânul mă supără, ci ochiul lui cel rău! — În fiecare dimineață, îndată ce se lumină de ziua, intram îndrăgsneț în odaia lui, și vorbiam fără sfială, și ziceam prietenesc pe nume și-l întrebam cum durmise. Ar fi trebuit, dară, să fi fost un om prea bănuitor, ca să-și poată încipui măcar cu ce gânduri îl pândesc în fiecare noapte, pe la miezul nopții, cum doarme.

Când sosise astfel a opta noapte, am deschis ușa cu și mai mare băgare de seamă ca de obicei. Minutierul unui ciasonic se mișcă mai repede decât îmi mișcam eu mâna. Niciodată nu am fost aşa de conștiu de capacitatele mele și de șiretenia mea ca în noaptea aceasta și simțiam o bucurie internă atât de nespusă încât abia puteam să mi-o stăpânesc... să stau pe pragul odăii lui, să-i deschid ușa, încetul cu încetul, larg și tot mai larg, — fără ca el să viseze măcar despre procedeul meu tainic! Când mă gândeam

la asta, trebui să râd în mine însu-mi. Dar poate tot mă auzise, căci în clipa aceasta, deodată, se mișcă în pat ca și când l-ar fi speriat ceva. Poate ve-ți crede acum că am luat-o la fugă! — Nu, nu! În odaia lui era întuneric bezna, căci de frica tâlhărilor țineă obloanele bine încis. Știam dară că nu putea să vază că ușa e deschisă și cu stăruință neșovăitoare urmam încă înainte, deschizând ușa tot mai larg.

În sfârșit îmi băgasem capul de tot și stam să deschid felinarul... În clipa aceasta degetul meu cel mare lunecă peste zăvor, iar bătrânul, ridicându-se în pat, strigă: „Cine-i acolo“?

Am rămas nemîșcat fără să răspund o vorbă măcar. Un ceas întreg abia am îndrăznit să respir; nici n'am clipit măcar din ochi, dar nici n'am auzit să se fi culcat din nou. Încă tot ședea ridicat în pat și ascultă; tot cum făcusem și eu noapte de noapte, sta și ascultă acum și el bătăile ceasornicului din perete.

Deodată, auzii ca un geamăt îñăbușit. Am recunoscut că e un suspin ce tradează o spaimă de moarte. Nu era un geamăt de durere sau întristare. Era sunetul acela tâmpit și îñăbușit ce izbucnește dintr-un suflet chinuit de groază. Cunosc prea bine acest suspin chinuitor. De multe ori, când pe la miezul nopții toți dormiau adânc, ieșise acest suspin și din pieptul meu, ca să măriască și el groaza ce mă face să-mi pierd mințile. Repet, îl cunoșteam prea bine și știam ce trebuie să simtă bătrânul. Îmi părea rău de el, deși în mine însu-mi eram radios. Știam că rămăsesese treaz tot timpul începând dela clipa în care cel dintâi zgromot îl făcuse să se ridice în pat. Copleșit tot mai mult de groază se va fi silit să se convingă că n'are de ce să fie îngrozit; dar nu va fi reușit. Înzadar își va fi zis: „Nu e nimic. Va fi numai vântul ce șuieră în coș; sau poate un șoarece care a trecut peste dușumea, sau țărăitul vre-unui greuruș!“ — Fără îndoială, bătrânul se silise să se măngăie singur cu astfel de explicații. Erau, însă, încercări zadarnice! Moartea ce se apropiă ajunse de-a deja în fața lui și-și întinse aripile negre peste sufletul victimei sale; și fiorul îngrozitor al acestor umbre nevăzute îl face să pe bătrân să simtă

prezența mea în odaia lui, deși nu vedea nimic, deși nu auzi nimic.

După ce așteptasem cu multă răbdare vreme mai îndelungată, fără să fi auzit că se culcă din nou, mă hotărri să deschid iar felinarul puțintel de tot. O făcui cu cea mai mare băgare de seamă. E cu neputință să-ți închipui măcar cât de încet și de fără zgromot l-am deschis, până când, în sfârșit, o singură rază subțire, ca un fir de paianjen, se strecură prin crepătură

și căză pe ochiul de uliu.

Ochiul acesta era deschis, larg deschis, și cum îl zării, mă cuprinse furia. Îl vedeam foarte bine, — un albăstru spălăcit, cu un văl scârbos pe deasupra, atât de sinistru încât m'am înfiorat până în măduva oaselor. Din față și făptura bătrânlui n'am mai zărit însă nimic afară de ochiu, căci instinctiv,

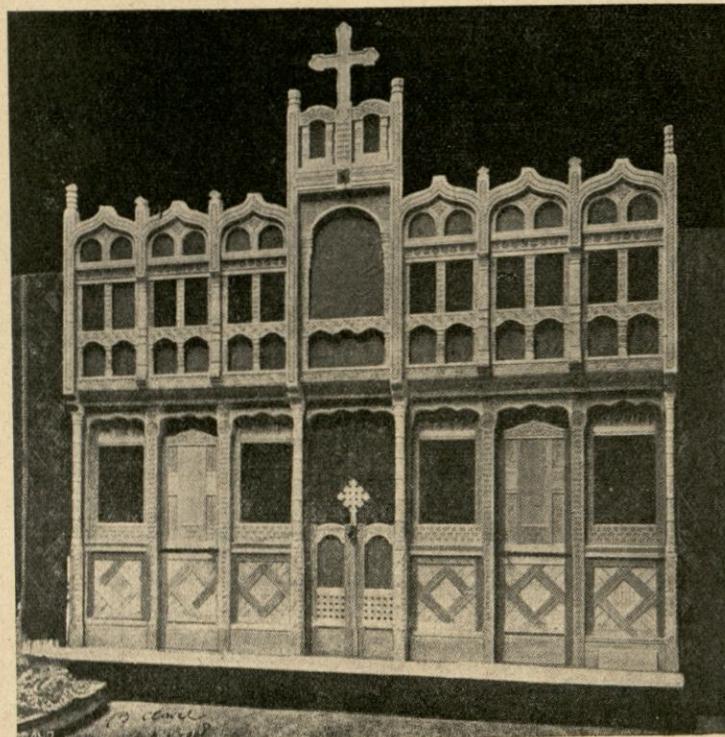
îndreptasem raza de lumină chiar asupra punctului blasfemiei.

Am mai spus că pretinsa mea nebunie nu era decât o ascuțire a simțurilor. Așa acum ajunse în urechile mele un zgromot potolit și înăbușit dar repede, ca bătăile unui ceasornic învălit cu vată. Cunoșteam și zgromotul acesta. Erau bătăile inimii bătrânlui. Si ele îmi aprinseră și mai mult furia, tot cum bătăile de tobă ațâță curajul soldaților.

M'am stăpânit însă și acum și am rămas nemîșcat. Abia îndrăzniam să respir și țineam felinarul strâns în mâna fără să-l clătin măcar. Am încercat să văz cu câtă siguranță puteam să țin raza de lumină asupra ochiului.

In vremea aceasta bătăile infernale ale inimii se accelerau tot mai mult. Clipă de clipă deveniau mai repezi și mai zgomotoase. Groaza bătrânlui se vede că ajunsese la culme. Am zis că clipă de clipă bătăile inimii lui devineau tot mai zgomotoase! — Mă ve-ți înțelege oare? Am mai spus că sunt nervos și o simt într'adevăr. Acum, în adâncul nopții, în această liniște îngrozitoare de moarte ce stăpânează casa astă veche, — zgromotul acela ciudat mă umplu de-o spațmă care n'o mai puteam stăpâni. Numai câteva clipe am mai putut să rămân nemîșcat. Bătăile, însă, deveniau mai tari și tot mai tari, încât credeam că trebuie să-i spargă inima. Si-acuma m'a cuprins o groază nouă: — vre-un vecin ar putea să auză și el zgromotul acesta! Asta puse sfârșit la toate. Ceasul bătrânlui sunase!

Cu un șipăt am deschis felinarul și am năvălit în odaie. — O singură dată, numai o singură dată mai gemă. Într-o clipă îl trăsesem pe dușumea și-l acoperii cu pernele grele. Apoi zâmbii mulțumit că reușisem să săvârșesc fapta. Inima, însă, îi mai bătu câteva clipe. Dar de astă nu-mi mai păsă; prin perete nu mai putea pătrunde și, în sfârșit, încetă. Bătrânlul era mort. Am dat pernele la o parte și am examinat trupul. Nu mai era nici o îndoială — era mort, mort par că nici n'ar fi trăit vreodată. Am pus mâna pe inima lui, ținând-o câteva clipe nemîșcată. Nu se mai mișca nimic. Era irevocabil mort.

Tâmplă de biserică (Caracal) de dl arhitect Clavel.

Ochiul lui nu putea să mă mai chinuie! Cei cari mă vor consideră și acum nebun, vor părăsi acest gând îndatăce le voi povesti ce măsuri binechibzuite am luat ca să ascund trupul. Noaptea eră spre sfârșite și eu lucram în grabă și tăcând.

Am smuls trei scânduri din dușumea și am ascuns totul dedesupt. Pe urmă am așezat la loc scândurile cu atâtă măestrie și exactitate, încât nici un ochiu omenesc — nici chiar ochiul lui — n'ar fi fost în stare să descopere cea mai mică schimbare. De spălat nu eră nimic — nicăiri vre-o pată — nici cea mai mică urmă de sânge. Fusesem doară atât de prevăzător!

Când am sfârșit cu aceste măsuri, erau orele patru, dar tot întuneric. Chiar în clipa în care bătă ceasornicul, cineva bătă la poartă. Nepăsător m'am dus să deschid. Repet: ne-păsător, căci de ce putea să-mi mai fie teamă? Intrără trei bărbăți și mi se recomandără, politicos, drept agenți ai poliției. Unul dintre vecinii mei auzise noaptea un țipăt și țipătul îi trezise bănuiala că poate să a săvârșit vre-o crimă. Încunoștințase poliția și agenții veniseră să ancheteze la fața locului.

Am zâmbit — de ce putea să-mi mai fie teamă? — și i-am rugat să intre. În ce privește țipătul, le-am spus că-l scosesem eu însu-mi în vis; iar cât despre bătrân, le-am spus că a plecat la țară. Mi-am călăuzit mosafirii prin casa întreagă, rugându-i să cerceteze pretutindeni și toate cu cea mai mare băgare de seamă. La urmă i-am dus în odaia bătrânlui și le-am arătat că toată averea lui eră la loc și neatinsă. Sentimentul de siguranță aproape mă îmbătă, încât am adus scaune și i-am silit să se odihnească. Ca culme a siguranței mele am pus și pentru mine un scaun — chiar pe locul unde zacea ascunsă victimă mea.

Polițiștii erau satisfăcuți. Purtarea mea îi convinse și eu mă simțiam de-asemenea foarte bine. Agenții se așezaseră și, în vreme ce eu răspundeam vesel la întrebările lor, ei povestiau în treacăt și despre alte lucruri. Dar nu trecu mult timp și am început să simțesc cum îngălbinesc. Doriam să se ducă

odată. Capul mă durea și urechile îmi văjăiau; ei, însă, şedeau nemîșcați și povestiau înainte. Văjăitul devenia mai tare — ținea într'una; eră tot mai lămurit. Ca să scap de impresia aceasta îngrozitoare, am început să intru și eu mai cu dinadinsul în vorbă. Zgomotul văjăitor ținea însă într'una și, în cele din urmă, mă convinsei că nu-și avea locul în urechile mele!

Fără îndoială trebuie să fi îngălbenit rău de tot; — vorbiam, însă, și mai mult și cu glas și mai înalt. În aceeaș măsură creșteă, însă, și zgomotul... Ce eră să mă fac? Eră un zgomot potolit, înăbușit și repede — asemuitor bătăilor unui ceasornic învălit în vată. Răsuflarea mi se opri — și agenții încă tot nu-l auziseră! Am început să vorbesc și mai repede, și mai tare, — dar și zgomotul creșteă mereu! M'am ridicat în picioare discutând despre lucruri de nimic cu glas înalt și gesturi vii. Înzadar! zgomotul se întăria și el. De ce nu plecau odată?! Cașicum agenții mi-ar fi atâțat prin observațiile lor mânia, începu să măsor odaia cu pași grei, apăsați! — Totul eră înzadar! Zgomotul creșteă mereu. Dumnezeule, ce puteam să fac? Spumegam de mânie, — înjuram și țipam. Am apucat apoi scaunul pe care șezusem și începu să frec cu el dușumeaua, dar zgomotul creșteă mereu, devenia tot mai mare, tot mai puternic, stăpânind toate. Creșteă mereu — și tot creșteă! Si agenții povestiau fără grije și zâmbeau. Eră oare cu puțință să nu-l audă și ei? Dumnezeule, — nu! nu! — Îl auziau și ei! — Își dădeau seama de rostul lui! — Știau ce înseamnă! — Își băteau numai joc de groaza mea! — Aceste erau atunci gândurile mele și asta o cred și azi. Orice altă purtare ar fi fost măngăiere în fața acestui chin sufletesc; orice aş fi îndurat mai ușor decât batjocura aceasta! Zâmbetele aceste fățurnice nu le mai puteam suferi! Mi se parea că ar fi trebuit să mor dacă nu strigam. — Iar acum — ascultați! mai tare, tot mai tare și mai tare!

„Mișeilor! — am izbucnit — nu vă mai prefaceți! Mărturisesc crima! — Scoateți scândurile — aici, aici! — sunt bătăile îngrozitoare ale inimii lui!“

Pastel.

Doi boi plăvani pe miriștea uscată
Mugesc îndurerați de-atâta jale;
Pârlite-s luncile — ograda toată
Și apa 'ntreagă a secat din vale!...

Proptit de-o parte stă pustiu bordeiul,
Icoana vremii maștere și rele...
Povestea-i trist-o tot șoptește teiul,
Ce gârbov stă de-atâtea zile grele.

Cum plânge vântul prin fereastra spartă
Norocul dus și lacrima deșartă,
Ce-a picurat pe pragul în ruină ... —

Și polomida ruptă din tulpină
Coboară fruntea ca la îngropare!...
Pe muchi o rază moare de 'ntristare ...

I. Enescu.

Cântece.

I.

În albastrul zării,
Triste turturele,
Rătăcesc pierdute
Visurile mele.

Între ulmi, pe creste,
Jalnic cornul sună
Și printre jugastrii
Trece blândă lună.

Negura se lasă
În plutiri domoale,
Crinii lin mlădie
Arginții petale.

Fermecate gânduri
Cu-a lor vraje dulce,
Nu mai vin duioase,
Geana să mi-o culce.

Lacul scaldă zine
În argint de spume,
Numai eu îmi leagăn,
Jalea fără nume.

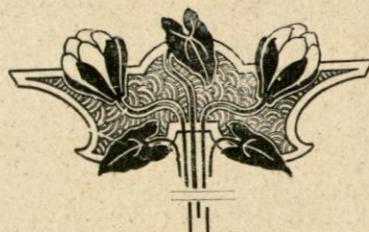
II.

Când zimbea natura
Sub clipiri de stele,
Mi-am urzit din doruri
Cântecele mele.

Când muriau petale
Sub argint de lună,
Amuțiau duioase
Pe plăpânda strună.

Aztăzi vin zefirii
Florile să culce,
Eu mă pierd în visuri
Cu cântarea-mi dulce.

Aron Cotruș.

Dări de seamă.

Al. Cazaban: *Chipuri și suflete*, Edit. Inst. Minerva. București, 1908. Prețul: lei 1-50.

— *Depart de oraș* (nuvele), „Biblioteca pentru toți“, Nr. 254. Prețul: 30 bani.

Dl Al. Cazaban e unul dintre scriitorii tineri, al căruia talent de povestitor a reușit să se impună în literatura noastră mai nouă. Unii critici văd în el „un scriitor de rasă“, unii, cu oarecare exagerare prieținească, s'au grăbit să descopere în povestirile sale o „originalitate genială“, iar alții, de rea credință și orbiri de dușmanie, nu s'au sfîrtit a batjocori literatura lui Cazaban, numindu-o „literatură de vorbe deșarte și de fleacuri vânătoresoși“.

Noi ne vom încercă să spunem o judecată obiectivă și dreaptă despre acest nou talent, dela care aşteptăm mai mult în viitor. Cetind volumele d-lui Cazaban, mărturisim că l-am admirat talentul de povestitor, dar nu ne-am putut încărca de sufletul lui. Aceasta prin răceala și sălbăticia lui ne-a respins. Și suntem siguri că cetitorul obișnuit al „literaturii frumoase“ va găsi în volumele d-lui Cazaban câteva povestiri care îi vor plăcea, cele mai multe însă îi vor face să arunce cu desgust volumele din mâna. Și credem că autorul nici nu dorește să se întâmpile altfel.

Dl Cazaban ne descrie partea cea mai crudă a fiziei omenești, partea de fieră sălbatică a omului. Am putea zice că în opera d-lui Cazaban trăesc instinctele atavice ale omului. Sufletele d-lui Cazaban sunt de-o cruzime și brutalitate infiorătoare.

Revizorul Scarlatti își manifestă dragostea de neam izbind cu pumnii în ceafa lopătarilor ruși. Purtarea lui față de pescarii lipoveni din Dobrogea, pe cari e gata să-i împuște fără nici o mustare de conștiință, ne aduce aminte mai curând de Africa, decât de România. Jandarmii rurali („Brațul stăpânitor“) fac sânge pe-un crâșmar fără, fiindcă nu le-a dat de beut fără plată. Arendașul Cocorăscu veghiază nopții de arândul ca să vâneze vre-un tâlhar, care s'ar incumetă să-i fure pești din baltă. Când e întrebă:

— Și ai trage cu pușca în om?

Răspunde :

— Trag...

— Pentru un pește?

— Pentru...

Toma Pușcașul („O licărire“) ridică pușca asupra paznicului boieresc, care i-a împușcat cănele. — Leonida și Tudor („La pândă“) se încăieră și vreau să se omoare pentru un sitar și fiindcă Tudor i-a luat locul de pândă al lui Leonida. — D-șoara Dora, fata bogatului moșier Prigoreanu, în democratismul ei sălbatic și scârbos, găsește „o placere pătimășă“ să răscolească așternuturile tiganilor din bordee și să se aplice pește duhoarea ce se ridică din burfele necurate. Îi place chiar să chinuască pe acești bieți nenorociți, îfigându-și degetele ascuțite în părul lor des, negru și unsuros. — Coana Marița („Suflet de copil“)

când găsește pe Jenică, băiatul soră-si pe care-l crențe, că îngrijește de un cățel lăpadat, găsit lângă un gard părăsit, se înfurie, și izbucnește:

— „Na, mai joacă-te acu!

Și sub ochii însășimântați ai copilului, întinzând mâna, înfâșată de jos — cu repezeala uliului — stârpița pe care o ridică în sus și o izbăi apoi cu putere de pământ.

Jertfitul rămase întins fără să se mai bată... Numai cele două piciorușe din față se zgârciră la piept, ca și când ar fi vrut să ceară îndurare...

Vânătorul din „Blana răzbunătoare“ apucă pe un iepure de jumătate mort cu amândouă mâinile de gât și simte o mulțumire de jivină, când degetele-i înghețate se împing în blana sub care tremură fierbinte carne pradei sale. „Intr-o desnădăjduită apărare, ie-pioarele, căruia îi venise o spumă trandafirie la gură, dădu din labe cu aşa putere, încât zgâriile adânc, până la însângerare, mâna sugrumătorului... Flăcăul scrâșni de durere, și înfuriat peste măsură, prinse vânătorul de picioarele dindărat, îl făcă roată pe sus și îl trânti apoi de trunchiul unui arbore“... Tot așa face și vânătorul din „O spaimă“, care cu o „enervare sălbatică“ strângă în palmă corpul subred al unei bufnițe, până îi părăie oasele și până peste apele ochilor ei se asterne o spumă de sânge.

Oamenii d-lui Cazaban, dacă nu sunt brutalii până la sălbăticie sunt răi, vițioși sau nenorociți. Câteva exemple. Funcționarii dintr-un minister oarecare („Cine moștenește“), când intră șeful de birou bolnav, îl privesc tăcuți, cu un zimbet ușor de scârbă în colțul buzelor, și subșeful, care aspiră la înaintare, îi șoptește tovarășului său de masă: „Cu ce am păcătuit noi, ca să stăm în birou cu toți muribunzi.“ — Când vine statul și-i dărâmă „Moara lui Simionoff“, ca să înalte monumentul falnic întru amintirea alipirei Dobrogei de România, „și rușii și bulgarii și turci și români alergă cu toții (la fața locului) ca să se bucure de pățania morarului Ivan Simionoff.“ — Dănilă din „Fără boi“ se face bețiv fiindcă și-a pierdut boii, iar când îi găsește îi duce la iarmaroc, ca să-și poată cumpără rachiul dela crâșmarul lipovan din sat, care nu-i mai dădează pe datorie. — Andreiu Cucu — pușcașul satului („O veste de Crăciun“) fură din parcul curții boierești niște brazi și-i duce la oraș să-i vândă boierilor pentru pomul de Crăciun, ca să poată gusta și băieții lui „o lecăță di untură di sărbători.“ La întors acasă, bea toți banii prin crâșme, rătăcește drumul. În ziua de Crăciun vătășelul satului vestește pe nevasta, rămasă în cea mai neagră mizerie, că pe Andreiu Cucu „l-o mâncați hiarele.“

Exemplul sărăcăușor să inimulți fiindcă dl Cazaban nu are nici o singură povestire în care să nu fie vre-o brutalitate sau răutate.

Nu e deci de mirare, dacă cetitorii nu vor fi încântați de subiectele povestite cu măestrie de autor. Credem chiar că intenționarea scriitorului a fost să ne

înfățișeze una dintre fețele cele mai urite ale sufletului omenesc. Și a reușit. Prin urmare ca artist poate avea o mulțumire, decători va auzi că cetitorii i-au aruncat volumele din mâna. Și Zola și Maupassant, cu cari dl Cazaban nu se poate încă asemănă, au avut parte de acest tratament al publicului.

Însuș autorul nu se poate reține să nu iee o atitudine față de sufletele și chipurile pe care i le impune puterea de observație a realității. Și această atitudine nu e întotdeauna în favorul artistului. Câteva exemple: De Dora Prigoreanu fuge, neputându-i analiza sufletul; cei patru bucureșteni se ingrozesc de apucăturile lui Scarlatti; în „Brațul stăpânitor” autorul se însășimântă de mizeria care-l silește să stee „alături de oamenii a căror haine erau mânjite de săngele pe care-l vărsaseră” ș. a. m. d.

Și dacă e permis autorului să-și urească oamenii pe cari ii crează, cu atât mai mult i-e permis cetitorului, care nu are construcția sufletească a artistului. Judecata cetitorului se poate înțelege și se poate ierta, nu însă și cea a criticilor, fiindcă aceștia trebuie să procedeze ca omul de știință, care studiază și explică fenomenele. În artă normele de judecată adesea sunt mai nesigure, mai șubrede, dar sunt.

Studiind, fie chiar și în marginile restrânse ale unei dări de seamă, opera d-lui Cazaban, poți constată cu ușurință, că ea e expresia unui suflet cu pre-dispoziții excepționale. Sălbăticia, cruzimea, brutalitatea și răutatea oamenilor creați de artist, presupun stări sufletești corăspunzătoare în sufletul creator. Iar aceste stări sufletești negative, precum pănoare, dovedesc o disarmonie psihică. Senzibilitatea și iritabilitatea, care reiese din viziunile povestirilor („Blana răzbunătoare”, „Cocorăscu”, „O spaimă”, „O licărire”) deși uneori ni se înfățișează în forma atenuată a visurilor, întăresc afirmațiunea de mai sus. Și dacă vrem să explicăm elementul grotesc (imbinarea alor două stări sufletești opuse: mai ales a veseliei și a între-stării, în cazul nostru), trebuie să admitem o predispoziție disarmonică în sufletul artistului.

Constatarea aceasta bineînțeles nu scade întru nimic valoarea artistică a povestirilor dlui Cazaban. Ea însă, explică, — celor ce se interesează — taina creațiunilor dlui Cazaban.

In povestirile din cele două volume mai găsim și unele tablouri culturale și sociale, care sunt prețioase pentru vremea care le-a dat ființă.

N-am pomenit intenționat povestirea „Cu aripa frântă”, care ni se pare cea mai desăvârșită din tot ce ne-a dat până acum autorul. De aceea merită să fie deosebit relevată. Indrăznim să afirmăm că e una dintre cele mai reușite povestiri în întreaga noastră literatură. Descrierea șoimului împăratesc e cât se poate de preciză, completă și artistică: „Capul și spatele, de culoarea plumburie a norilor furtunoși, erau vărgate de dungi argintii ca scăpărari de fulger, iar sfârcurile aripelor negre cu străluciri albăstriei, păreau făurite din oțel călit”...

Soartea șoimului împăratesc, ajuns tovarășul găinilor, e soartea sufletelor ce străbat zările alba-

stre ale idealurilor, până când mizeriile vieții nu le rănesc și nu le aruncă pradă brutalității, care le despăoaie de tot ce le-ar înlesni înălțarea. Sufletele idealiste, ca și șoimul împăratesc, se vindecă uneori, se adaptează imprejurărilor, dar privesc mereu cu ochii la cer. Și într-o zi, încercând din nou să se avânte, cad pe gunoiu vieții de toate zilele, uitate de lume...

E mult adevăr, multă artă și, mai ales, multă poezie în povestea șoimului împăratesc.

Și bine ar fi dacă dl Cazaban ar încerca să se avânte spre astfel de orizonturi ale artei mari... poate n'ar avea soartea șoimului cu aripa frântă: poate ar reuși să se avânte la înălțimi, cari nu se uită de lume !

O. C. T.

*

M. Sadoveanu, *O istorie de demult*. Edit. „Minerva”. București, 1908. — Volumul acesta, al treisprezecelea, pare-mi-se, cuprinde bucăți publicate prin diferite reviste, și erau vrednice, fără indoială, să fie adunate la un loc. S'ar putea spune acest lucru despre toate schițele și nuvelele din volum, cincisprezece la număr, cu excepția doar a „Tineretii”, unde „cucoana Victoria” își desfășoară vederile morale prea de tot banale...

Cetind volum după volum, rămâi mirat de fecunditatea extraordinară a acestui autor atât de Tânăr încă, și te simțești cu totul răpit de limba lui măiestră, de ritmul curgător al frazei.

Anița lui Timofte, din cea dintâi bucată a volumului, și-se strecoară în suflet, dela cele dintâi pagini. Iată cum își mărturisește crima de a-și fi omorit bărbatul: „L-am omorit, boieri dumneavoastră, că nu mai putem trăi cu dânsul... Mie-mi eră altul drag!...“

Ioniță păcurarul, părtăș și el la omor, mult mai slab de inger ca amanta lui, lăcrimează, când aceasta ia asupra-și toată răspunderea crimei. Anița e judecată la spânzurătoare. „Și iacă și acum parco văd pe Anița: cu cățaveica ei cafenie, cu fusta roșie, cu bazilul verde și cu ciobotelele de cordovan cu potcoave de alamă, s'a întors dreaptă spre mulțime și a ridicat mâinile. A zis așa:

„Oameni buni, iertați-mă!“

Au răspuns toții: „Dumnezeu să te ierte!“

Bătrânnii, părinții Aniței, cari erau și ei de față, și cari au silit-o să încheie căsătoria nenorocită, nu află iertare în ochii condamnatei.

Ea exclamă, cu glas de amară dojană, cuvintele din urmă:

„Ah! drag mi-a fost să trăiesc și eu pe lumea astă și n'am avut parte!...“

Deasupra mormântului uitat, unde se odihnește Anița, „peste singurătatea și peste melancolia aceea de început de toamnă, luncă lin un vultur cu aripile ne-clintite...“ Vulturul acesta e un simbol, e sufletul îndrăzneț și îndărătnic al Aniței.

„Balta liniștei“ e un mic capdeoperă. Domnișoara Alexandrina Ciomârtan trăiește în casa părintească viață monotonă și târgușoarelor. Cât de bine e redată monotonia aceasta, începând cu miciile certe familiare ale bătrânilor, cu cele dintâi vise ale domnișoarei

deasupra cărora străjuia „fotografia” dlui Gheorghe Ciomârtan, cu mustață foarte răsucită și cu părechea de mănuși, pe cari de atunci dela nuntă, o singură dată în viață a purtat-o, și cucoana Polixenia, cu singura-i rochie albă, frumoasă și gătită, cum n'a mai fost niciodată de atunci în zilele multe și grele“.

Visul cel dintâi se distramă: o logodnă de scurtă durată. Dșoara își dă însă seama, că nenorocirea nu era din cauza afară gravă: un străin venise, trecuse repede pe lângă ea, și sătăt... Vin apoi reproșurile părinților și, în curând, ca o salvare, a două logodnă, care se încheie cu căsătorie. Se încep zilele căsniciei, fericite la început, apoi din ce în ce mai monotone. O permisare pe linia Iași—Văslui aduce o nouă licărire, cu nădejdea de a schimbă aerul, având, poate, să le meargă mai bine acolo: „poate pe acele meleaguri norocul face drumuri mai dese!“

Și iarăș se începe monotonia traiului obișnuit. Dar într-o zi, cum privia așa la trenurile ce siburau pe dinainte-i, Tânăra doamnă având fiorul unei săgeți prin inimă. Văzând două capete zimbitoare, două obrazuri albe, cari străluciau de fericire. Tânără își zâmbară, apoi se retrăsese iarăș în wagon și trenul porni departe, cine știe unde, poate acolo, unde se trăiește altă viață...

Aceasta singură clipă luminoasă detine o intorsătură cu totul nouă vieței de până acum... Noaptea târziu, în lumina candelei, privind înspre fetiță ei, își amintiște de viață ei, de icoana ce o văzuse în goana trenului, și începe să plângă.

Viața, pe care n' o cunoscuse până acum, se întindea înainte-i mult mai luminoasă ca până acum, lată o singură clipă luminoasă cum a schimbat o viață de monotonie!

„Codrul“, cu reminiscențe din nuvelistul rus Korolenko, schizează foarte discret gelozia pădurarului Voinea și dragostea cuconului Enache pentru nevasta aceluia. Nu pot să nu citez, drept încheiere, măcar un pasaj din această nuvelă:

„În marginea desărurilor negre, Măriuca pareă mai înaltă, mai subțire și mai albă, și cum ședea câteodată neclintită, pe gânduri, când umbrele inserării cresc, pareă o ființă, care nu-i din lumea aceasta, — din taina singurății închegată și din aburii codrului. Și șoaptele frunzelor pareau în adevăr tremurarea unui suflet: creșteau din arbor în arbor, din ramură în ramură, scădeau, se depărtau, spuneau ceva neînțeles, ceva foarte vechiu par că și foarte trist. Și când tăceau bolțile nesfârșite, par că și sufletul din mine tăcea, sta neclintit, aşteptând; n'aveam bucurie, n'aveam durere, intram par că în nesfârșita fire, în marea bogăției pământului...“ A. C.

Cronică.

Artă națională. Am amintit în cronică numărului 1 despre influența artei țărănești asupra artei noastre culte. Una dintre lucrările cele mai originale și mai reușite, create sub influența de renăștere a motivelor țărănești, e catapiteasma pentru biserică din Caracal (România), făcută de dl arhitect Clavel, care e recunoscut de cel mai bun decorator în România. D-sa, păstrând tradițiile bisericii ortodoxe, călăuzit de principiile constructive ce se găsesc în vechile biserici de lemn, a reușit să introducă în decorație elemente noi din creațiile țărănești și, astfel, să creeze o operă originală și frumoasă care, desigur, nu va rămâne cea dintâi în această direcție.

*

Wildenbruch. La 15 Ianuarie n. a murit în Berlin romancierul și scriitorul dramatic Ernst de Wildenbruch. Istoria literaturii dramatice germane, atât de slab reprezentată în timpul din urmă, pierde în el o figură interesantă. Interesantă din mai multe puncte de vedere. Studiind personalitatea literară a lui W. ne putem face o idee despre starea teatrului german actual, căci în jurul pieselor autorului acestuia s-au dat unele lupte caracteristice pentru spiritul vremilor moderne. W. a fost un dramaturg plin de patos. Dramele sale sunt scrise cu un avânt tineresc, înflăcărate de iubire de patrie și de neam, caracterele descrise sunt înrudite cu ale tragediilor lui Schiller. Chiar nota aceasta a dramelor lui W. a stârnit fururile literare. În Germania domnește naturalismul. A mai scris în stilul lui Schiller eră prea „retrograd“,

a mai alege subiecte istorice eră o „naivitate“ și a mai cântă faptele unei dinastii (cum a făcut-o W. cu dinastia Hohenzollerilor) eră culmea servilismului. Naturalismul cerea tocmai contrarul: stilul vieții zilnice, subiecte din cele mai decăzute taverne, chiar și nesocotirea, câteodată chiar bruscare revoluționară a claselor stăpânoitoare. Pe lângă tot spiritul timpului dușmanos, W. și-a creat mulți aderenți, cari au dus luptă înverșunată cu naturaliștii. Ceea-ce a putut să orbească pe aderenții lui W. ca să-l proclame de al doilea Schiller, au fost calitățile stilului lui și ale rutinei sale scenice. Pe lângă asta însă a fost sinceritatea sentimentelor, de care a fost condus: W. a cântat din convingere trecutul casei de Hohenzollern în multele sale drame istorice și iubirea sa de patrie a fost una din cele mai desinteresante. Trupa teatrală condusă de Ducele George II. de Meiningen a câștigat învingeri strălucite cu unele din dramele lui W., înscenându-le cu o pompă și o exactitate istorică, care a rămas clasică la trupa din Meiningen.

Pe lângă toate astea piesele lui W. nu vor însemna mult în istoria teatrului german, fiind lipsite de greutatea gândirii, caracteristică la teatrul lui Schiller, spre pildă.

W. a făcut parte din familia Hohenzollerilor. S'a născut în Siria, la Beirut (1845), a făcut călătorii cu tatăl său, consul german, prin Atena, Constantinopol, Berlin, a luat parte la războiul din 1866 și la cel din 1870, pe care l-a cântat mai târziu, și a ajuns în timpul din urmă ambasador. Din 1900 s'a retras în viață

privată, trăind când la Berlin, când în frumoasa sa vilă de lângă casa de vară a lui Goethe, în Weimar.

Cele mai cunoscute drame ale sale sunt: „Carolingii“, „Părinții și copiii“, „Familia Quitzow“, „Noul stăpân“, „Henric și neamul lui Henric“. Despre ultima tragedie: „Die Rabensteinerin“, care se va reprezenta și în franțuzește în curând, am scris luniile trecute.

Publicul românesc cunoaște pe W. din traducerea frumoasei nuvele „Lacrămi de copii“ (*Kindertränen*, 1882) din „Bibl. pentru toți“ și din reprezentarea Agathei Bârsescu pe scena teatrului german, în „Fiica lui Erasmus“. W. a fost un prozator de seamă.

H. P. P.

*

Conferințele și seratele Asociației. În prima Duminică din Ianuarie s'a jucat piesa intr'un act, „Casă veche“ de André Theuriet, tradusă și localizată de A. O. Maior. E una dintre piesele senine și usoare ale sentimentalului scriitor francez. E mai ales foarte potrivită pentru diletanții noștri și ar fi păcat să nu apară în una din broșurile Bibliotecii teatrale. Roulurile au fost susținute de dl Iuliu Enescu (Dionisie), dna Tăslăuanu (Ileana), dșoara Tia Hodoș (Maria) și dl Sorin Barcianu (Mihai-Popovici-Bănățeanul). Dl Iuliu Enescu poate fi mulțumit cu diletanții pe cări-i-a instruit cu stăruință și pricepere. Dșoara Tia Hodoș a interpretat fidel pe dșoara dela sate; cu o infățișare frumoasă și cu firea-i visătoare, a cucerit simpatiile publicului. Dna Tăslăuanu a fost o foarte vioaie și glumeață servitoare; a jucat cu multă naturaleță. Dl Sorin Barcianu a rostit cu o voce pătrunzătoare declarațiile de dragoste, menite să cucerească inimioara Mariei. Dl Iuliu Enescu a dovedit în rolul bătrânlului un adevarat talent, și dșale e de a se mulțumi deplina reușită a piesei. Înainte de reprezentare dl Enescu a declamat cu sentiment poezii de G. Coșbuc: „Regina Ostrogoșilor“ și „Rugămintea din urmă“. (—)

A treia serată muzicală a Asociației „a fost minunată...“, „Cea mai reușită serată...“ și alte esclamări de felul acesta se auzau și de astădată în publicul numeros care coboră, după terminarea programului, treptele Casei naționale.

Eu unul n'ăș puteă zice, că ultima serată a fost mai reușită ca celelalte... prea frumoase au fost și acelea, dar ori și cum ar fi, un lucru e incontestabil: interesul publicului crește din serată în serată. și e un fapt îmbucurător acesta: de o parte prind curaj elementele insuflețite, cari după putință au contribuit până acum la alcătuirea programelor, de altă parte vezi întrunindu-se, cel puțin odată pe săptămână, destul de desbinata noastră societate, care în zilele grele de azi, are în adevar lipsă de asemenea recreari sufletești.

Interesul și sprijinul moral nu lipsește, e deci dorința celor chemați să continue din răspunderi pe calea apucată.

Serata s'a deschis de astădată cu un frumos trio de Hiller (trad. de M. Cunțan) cântată cu obicinuitul elan de dle M. Crișan, V. Triteanu și dșoara Drexler. — La punctul 2 (solo de pian), Tânărul Domi Rațiu a dovedit în grelele piese ce le-a executat (Grieg:.

Troldtog și Liszt: Regatta veneziana) o tehnică și o interpretare muzicală neobicinuit de matură pentru cei 15 ani ai săi. Publicul l-a aclamat cu înșuflețire silindu-l să dea pe deasupra o piesă românească. — A urmat dșoara Lupeanu, cântând, cu voace mlădioasă de mezzosopran și cu multă școală, aria mare din opera „La Favorita“ de Donizetti.

Intre aplauze generale apare pe scenă simpaticul nostru umorist dl Ermil Borcia (autorul „Bobârnacilor și al bazaconilor“). După o născută introducere ocazională, în care dovedește că românul nu e născut poet ci analfabet și care produce enorm haz, cetește — cu mimică, glas și ici-coleau cu localizări potrivite — câteva din fabulele lui Ranetti.

Drăgălașele surori Mimi și Rea Popescu cântă un duu de Beriot (violină și piano) fiind constrânsă și dânsese să cânte afară de program o Ardeleană.

Serata s'a terminat cu 5 „Cântece de iubire“ de Brahms, quartet duplu (dle Crișan, Triteanu, dșoarele Lupeanu, Drexler, dñii Crișan, Roșca, Popa, Bena, Mureșanu) cu acompaniament de piano (dna Brote și dșoara R. Moga): o prestație desăvârșită.

Doamnei Minerva Brote ii revine meritul principal și de astădată la compunerea și executarea atât de perfectă a întregului program. (Tib. B.).

Duminică, în 24 Ianuarie, dșoara Dr. Eleonora Leményi a cetit o interesantă conferință despre „Faust“. A reușit să învingă greutățile subiectului și să ne povestească limpede atât izvoarele din cari s'a inspirat Goethe cât și cuprinsul genialei opere. Conferința a intercalat și câteva citări din „Faust“ de Goethe, traduse parte de dl Ioan Gorun, parte de dșoara M. Cunțan. A fost o conferință frumoasă, ascultată cu luare aminte și răsplătită cu aplauze sincere.

Duminică, în 31 Ianuarie, dl Gh. Turbure a vorbit despre „Coloniile macedo-române și timereța lui Șaguna.“ Conferința instructivă și conștientios studiată a fost un frumos prinos de cinstă, pe care vrednicul preot l-a adus memoriei lui Șaguna. Conferința dlui Turbure va apărea în „Luceafărul.“ Un număr special închinat lui Șaguna va apărea la toamnă cu ocazia serbărilor iubilare.

Scoarțe p. „Luceafărul“.

În cursul acestei săptămâni se vor expediă scoarțele pentru colecția anului 1908 a „Luceafărului“.

Cei ce vor să aibă aceste scoarțe — la fel cu cele din anii trecuți — sunt rugați să trimítă prețul lor de 2 cor. + 20 fil. porto (rec. + 45 fil.).

Cu același preț se mai pot găsi câteva scoarțe pe anii 1903, 1904, 1905, 1906 și 1907.

Adm. rev. „Luceafărul“.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

Premiile revistei „Luceafărul“:

Revista noastră dă gratuit acelora dintre abonați, cari vor plăti abonamentul întreg pe anul 1909 până la 10 Februarie 1909:

- a) celor cari plătesc ediția de lux (20 Cor., România 25) și ediția simplă (12 Cor., România 16 Cor.) *trei volume*, pe ales, dintre cele mai jos înșirate; sau „*Iliada*“ lui Homer, trad. În versuri de G. Murnu (cu ilustrații);
- b) iar celor cari plătesc ediția de 8 Cor. (România 14) *două volume*, pe ales, dintre cele mai jos înșirate sau „*Iliada*“ lui Homer cu 1 cor. 50 fil. (în România 2 lei) în loc de 4 cor.

Volumele dintre cari abonații noștri își pot alege sunt:

Ion Bârsanul	Primele Versuri	Cor. - .70
Zaharie Bârsan	Ramuri (schițe și novele, premiate de »Asociațune«)	„ 2.—
Alexandru Ciura	Icoane (schițe și novele)	„ 1.20
Octavian Goga	Poezii (premiate de Academia Română)	„ 2.—
A. O. Maior	Biblioteca Copiilor (vol. I.)	„ 1.—
A. O. Maior	„ (vol. II.)	„ 1.—
A. O. Maior	„ (vol. III.)	„ 1.—
Ion Slavici	Mara (roman)	„ 2.50
Maxim Gorkii	Novelle, traduse de Horia Petra-Petrescu	„ 1.—
Coșbuc György	Költemények, fordította Révai Károly	„ 1.50
	sau	
G. Murnu	Iliada	„ 4.—

Celelalte volume s-au epuizat. Cheltuelile, împreunate cu împachetarea volumelor și porto, fiind mari, rugăm pe On. noștri abonați a adăugă la abonament suma de **50 fil.**

Aceia dintre cetitorii noștri cari ne vor câștiga cel puțin trei abonamente noi, plătite înainte pe întreg anul, vor primi revista gratuit pe întreg anul 1909. Abonații noi se vor bucură și ei de toate premiile înșirate mai sus.

Adm. revistei „Luceafărul“.

Banca națională a României.

Adunarea generală ordinată din 15 Februarie 1909.

Conform art. 87, 88 și 89 din statute, se aduce la cunoștința dlor acționari că Adunarea generală ordinară a acționarilor va avea loc

Duminică, 15 Februarie 1909.

Adunarea generală se va ține în localul Băncii Naționale, strada Lipscani Nr. 7, la orele 2 după amiază.

Vor avea dreptul să ia parte la adunară a generală toți detentorii de acțiuni la purtător și titularii de certificate nominative cari vor fi depus sau înscris acțiunile lor până la 26 Ianuarie 1909 inclusiv, la administrația centrală a Băncii sau la sucursalele și agențiile ei.

Persoanele cari au acțiunile lor în depozit liber la Cassa de depuneri și consemnații, vor putea depune în loc de acțiuni recipisele acelei casse.

Orice depunere sau inscripție tardivă, nu dă dreptul de a participa la adunarea generală.

Patru acțiuni dau dreptul la un vot.

Nimeni nu va putea avea mai mult de 10 voturi pentru sine și mandatar, oricare ar fi numărul acțiunilor ce ar avea depuse sau pe cari le-ar reprezentă.

Acționarii cari vor fi depus sau înscris acțiunile lor în termenele prescrise, vor putea da procură în regulă spre a fi reprezentați prin alți acționari, având dreptul de vot.

Prin excepție, Statul, societățile și corporațiunile, pot fi reprezentate printr'un delegat; minorii și interzisii, prin tutorii și curatorii lor, iar femeile prin orice reprezentant acționar sau neacționar.

Procurațiunile, precum și toate celelalte acte cari dau dreptul de a asistă la adunarea generală, afară de acțiuni despre cari s'a vorbit mai sus, vor fi depuse, sub pedeapsă de nulitate, atât în București cât și în sucursale și agenții până la 12 Februarie 1909, orele 4 d. a.

Conform legii și statutelor, bilanțul general anual, precum și raporturile consiliilor de administrație și de cenzori, asupra operațiunilor anului 1908, vor fi publicate în „Monitorul Oficial“, înainte de intrunirea adunării generale.

Ordinea de zi:

1. Aprobarea bilanțului încheiat la 31 Decembrie 1908.
2. Descarcarea consiliului de administrație de gestiunea sa.
3. Distribuirea beneficiilor realizate conform bilanțului.
4. Alegerea unui director, în locul lui Th. Ștefănescu și a unui cenzor, în locul lui C. Nacu ale căror mandate expiră la 31 Decembrie 1909.